

Antilliaanse Medefinancierings Organisatie

**Stichting
Antilliaanse Mede Financierings
Organisatie
(Stichting AMFO)**

Jaarprogramma 2007

BONAIRE EN ST. MAARTEN
April 2007

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
1. EEN KORTE VOORUITBLIK OP DE NIEUWE ORGANISATIE	4
1.1 ALGEMENE INLEIDING.....	4
1.2 VISIE EN MISSIE.....	4
1.3 DE STICHTING AMFO, EEN ORGANISATIE IN OPBOUW.....	5
1.4 BELEIDSUITGANGSPUNTEN EN PRIORITEITEN IN 2007.....	6
2. DE TECHNISCHE KANT VAN HET BESTEDINGSBELEID ALS KERNACTIVITEIT	7
2.1 PROCEDURES.....	7
2.2 PROJECT- EN PROGRAMMAFINANCIERING.....	8
2.2.1 <i>Programmafinanciering</i>	8
2.2.2 <i>Projectfinanciering</i>	9
2.3 EFFECTIVITEITMETING, EVALUATIES EN RESULTATEN.....	9
2.4 IMPLEMENTATIE- EN ABSORPTIECAPACITEIT NGO'S.....	10
2.5 GRONDEN VAN UITSLUITING.....	10
3 DE HUIDIGE SITUATIE OP DE EILANDEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN	11
3.1 ALGEMENE INFORMATIE OVER DE BEVOLKING VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN.....	11
3.2 LAAG INKOMENSNIJVEAU EN LAAG OPLEIDINGSNIJVEAU.....	12
3.3 SLECHTE WOONSITUATIE EN HOGE HUURKOSTEN VOOR DE MINST DRAAGKRACHTIGEN.....	13
3.4 SLECHT ONTWIKKELDE SOCIALE INFRASTRUCTUUR.....	13
(WELZIJNS- EN ZORGSECTOR).....	13
3.5 VEEL EENOUDERGEZINNEN EN VEEL OPVOEDINGSPROBLEMATIEK.....	14
3.6 JEUGDPROBLEMATIEK.....	15
3.7 OUDEREN.....	17
3.8 GEZONDHEIDSPROBLEMATIEK EN (CHRONISCH) ZIEKEN EN GEHANDICAPTEN.....	17
4 DE HUIDIGE SITUATIE PER EILAND	19
4.1 SITUATIE OP BONAIRE.....	19
4.2 SITUATIE OP CURAÇAO.....	21
4.3 SITUATIE OP SABA.....	23
4.4 SITUATIE OP ST EUSTATIUS.....	25
4.5 SITUATIE OP ST MAARTEN.....	27
5 HET BELEID EN DE PRIORITEITEN OP DE VERSCHILLENDE EILANDEN	30
5.1 THEMA'S, DOELGROEPEN EN WERKWIJZE IN 2007.....	30
5.2 DE DRIE HOOFDTHEMA'S.....	30
5.2.1 <i>Armoedebestrijding</i>	30
5.2.2 <i>Zorg en Welzijn</i>	31
5.2.3 <i>Vorming en Educatie</i>	31
5.3 DE VERSCHILLENDE DOELGROEPEN.....	31
5.3.1 <i>Jeugd en jongeren</i>	32
5.3.2 <i>Ouderen</i>	32
5.3.3 <i>Chronisch zieken en gehandicapten</i>	32
5.3.4 <i>(Eénpersoons-)huishoudens, inclusief een aantal kwetsbare groepen</i>	33
5.3.5 <i>Schematisch overzicht doelgroepen en mogelijke projecten</i>	34
5.4 INTEGRALE WIJKAANPAK.....	34
6 CONTACTEN MET ANDERE STAKEHOLDERS	36
NAWOORD	37

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarprogramma van de Stichting Antilliaanse Mede Financierings Organisatie (AMFO) voor het jaar 2007. Na de herstructurering van de AMFO gedurende het jaar 2006 en de eerste maanden van 2007 is het moment aangebroken dat de AMFO weer overgaat tot de werkzaamheden waarvoor zij in het leven is geroepen.

Door de reorganisatie en de verhuizing van het hoofdkantoor van Bonaire naar Curaçao vindt de indiening van het jaarprogramma laat plaats. Tijdens de totstandkoming van dit jaarprogramma zijn wij tot de conclusie gekomen dat er relatief weinig onderzoek wordt gedaan naar armoede en onderwerpen op het gebied van sociaal maatschappelijke ontwikkeling op de Nederlandse Antillen. Als gevolg hiervan zijn er weinig data bekend en worden er nauwelijks analyses verricht inzake het onderwerp armoedebestrijding. In het jaarprogramma valt het dan ook op dat veel gebruikte informatie gedateerd is uit of rond het jaar 2001. Wij hebben getracht de meest recente gegevens boven tafel te krijgen.

Stichting AMFO ziet zich dan ook genoodzaakt in de nabije toekomst een voortrekkersrol te vervullen met als doelstelling meerdere (statistische) gegevens boven water te krijgen. Indien deze niet aanwezig blijken te zijn, zal de AMFO via samenwerkingsverbanden met bijvoorbeeld NGO's en het CBS onderzoeken laten uitvoeren. Dit is de enige manier om de effectiviteit van de gefinancierde projecten en het (algemene) beleid te meten van AMFO.

Tot mijn spijt heb ik moeten constateren dat de reorganisatie zijn tol heeft geëist met betrekking tot het personeel van de AMFO. Ik heb het afgelopen jaar van vier fulltime werknemers afscheid moeten nemen. Zij konden de onzekerheid over het voortbestaan van AMFO niet aan en zochten hun zekerheid ergens anders. Door de beperkte middelen heb ik ervoor gekozen deze vacatures deels op te vullen. Dit betekende een toename van de werkdruk voor de overige personeelsleden. Ondanks dat er geen projecten konden worden ingediend was de druk hoog, doordat er veel zaken uit het verleden moesten worden uitgezocht en projecten moesten worden afgesloten. De overgebleven personeelsleden zijn allen projectmedewerkers. Dit legde grote druk op de organisatie om zowel dit beleidsstuk te ontwikkelen als de reorganisatie en de verhuizing in goede banen te leiden. Ondanks een tekort aan informatie, de tijdsdruk en het vertrek van personeelsleden bij AMFO hebben wij geprobeerd een zo volledig mogelijk jaarprogramma bij u neer te leggen.

De Stichting AMFO ziet haar toekomst weer zonnig tegemoet. Zij bruist van de energie en het verlangen om daadwerkelijk op een daadkrachtige manier verschil uit te kunnen maken in de samenleving van de Nederlandse Antillen. Wij streven er dan ook naar om weer een bijdrage te kunnen leveren om de gemarginaliseerden betere toekomstperspectieven te bieden.

Willemstad, 11 april 2007

Mr. Stanley Betrian
Directeur ad interim

1. EEN KORTE VOORUITBLIK OP DE NIEUWE ORGANISATIE

1.1 Algemene inleiding

De hernieuwde Stichting AMFO zal op zeer korte termijn weer operationeel zijn. Met een nieuwe ondertekende beheersovereenkomst, gewijzigde statuten, een geheel nieuwe, verbeterde governance structuur en de recent ontvangen kaderbrief is de Stichting AMFO gereed om haar taken en verantwoordelijkheden naar behoren uit te voeren.

Er dient echter niet het oog te worden verloren dat de Stichting AMFO een hernieuwde, lerende organisatie is, die de op papier goed ogende afspraken in de praktijk dient te brengen. Het getuigt van wijsheid om enige terughoudendheid in acht te nemen inzake de prestaties van de uitvoering van de werkzaamheden van de Stichting AMFO. Uiteraard zal er al het mogelijke worden gedaan om alle procedures en overige werkwijzen naar tevredenheid uit te voeren. Maar zoals bij iedere nieuwe organisatie zal ook ons het fenomeen 'kinderziekten' niet worden bespaard. Van belang hierbij is hoe de AMFO dit fenomeen zal bestrijden. Wij zijn ervan overtuigd dat de methodiek van evaluatie en goede onderlinge communicatie tussen de back- en front office een krachtig middel zal zijn om deze kinderziekten daadkrachtig aan te pakken en uit te roeien. Aangezien er een goede basis is gelegd met bovengenoemde documenten zal gaandeweg blijken dat de AMFO een goed geoliede organisatie is, die haar taken op verantwoordelijke wijze uit zal voeren.

1.2 Visie en missie

Binnen de AMFO is in het afgelopen jaar gediscussieerd en gebrainstormd over welke richting de AMFO in moet slaan om zorg te dragen voor een gedegen kennis van het NGO werkveld, een betere samenwerking tussen NGO's, vooral binnen een wijk en daadwerkelijk effectief te zijn in haar werkzaamheden. Dit heeft onder andere geleid tot een nieuwe visie en missie.

De Visie en de Missie van de Stichting AMFO luiden als volgt:

Visie: "De AMFO staat voor een duurzame oplossing van de armoede en sociale uitsluiting op de eilanden van de Nederlandse Antillen."

Missie: "De AMFO realiseert haar visie door het rechtmatig en doelmatig beheren en toekennen van financiële middelen aan projecten en programma's van NGO's op de eilanden van de Nederlandse Antillen, waarbij armoedebestrijding, zorg & welzijn, vorming & educatie als thema centraal staan. Bij de uitvoering hiervan ligt de nadruk op een integrale aanpak, empowerment en een verbetering in de situatie van verschillende kwetsbare groepen in de samenleving op basis van gelijkwaardigheid tussen individuen."

De AMFO geeft onder andere uitvoering aan haar missie door NGO's ondersteuning te bieden vanuit de in het jaarprogramma opgenomen beschikbare middelen:

- Bevorderen van zelfontwikkeling van de organisatie, de NGO's en donoren door evalueren, monitoren, adviseren en financieren van training en ontwikkelingstrajecten.

- Bevorderen van armoedebestrijding en duurzame sociaal maatschappelijke ontwikkeling, waarbij het volgende de leidraad vormt:
  - Bijdrage aan armoedebestrijding en sociaal maatschappelijke ontwikkeling;
  - Ontwikkelen en stimuleren van jong talent;
  - Niet alleen probleemgericht, maar vooral preventieve en oplossingsgerichte acties;
  - Stimuleren van vernieuwing en creativiteit, innovatie in de aanpak van probleemoplossing en probleempreventie;
  - De Kaderbrief 2007/2008, zoals overhandigd door de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

1.3 De Stichting AMFO, een organisatie in opbouw

Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk beschreven dienen vele zaken verder te worden uitgewerkt die voortvloeien uit de opgestelde basisdocumenten. Vanuit deze documenten dient de restende tijd in het jaar 2007 hard te worden gewerkt aan verdere uitwerking van het beleid. Niet alleen het beleid ten aanzien van NGO's, maar ook ten aanzien van samenwerking met andere fondsen, het interne beleid e.d. Het opgestelde handboek procedures zal ten aanzien van het NGO werkveld een belangrijk handvat bieden. Tegelijkertijd dient niet uit het oog te worden verloren dat het beleid ten aanzien van NGO's breder is dan alleen de beoordeling en verdere afhandeling van projectvoorstellen van NGO's. Er zal worden aangestuurd op een brede samenwerking niet alleen tussen de AMFO en de verschillende NGO's, maar ook op een intensieve samenwerking tussen de NGO's onderling.

Daarnaast is een onderlinge afstemming tussen het hoofdkantoor op Curaçao en de kantoren op St Maarten en Bonaire onontbeerlijk. Het feit dat de leiding nu gecentraliseerd is in Curaçao en de AMFO dus feitelijk niet meer uit verschillende entiteiten bestaat, zal de nodige aanpassing vergen op de kantoren. Wij moeten leren van onze fouten uit het verleden en om deze reden voor intensief contact zorgen tussen alle kantoren, met name tussen de projectmedewerkers. Het afgelopen jaar heeft ons geleerd dat er een enorme kennis is vergaard op zowel de Boven- als op de Benedenwinden. Dit vergt ook een stuk intern beleid dat de onderlinge samenwerking, de uitwisseling van kennis en opgedane ervaringen tussen de kantoren zal bevorderen.

Door de veranderde vereiste competenties van met name de projectmedewerkers, zal ook hier een taak voor de directie zijn weggelegd om ervoor te zorgen dat de eventueel benodigde cursussen zullen worden gevolgd.

Uiteraard zijn wij ons bewust van het feit dat er vele organisaties als AMFO zijn, zowel op de Nederlandse Antillen, als in Nederland. Wij willen dan ook optimaal gebruik gaan maken van de vergaarde kennis van deze organisaties en gaan benchmarken op meerdere gebieden. De contacten met dergelijke organisaties

zullen moeten worden gezocht (of aangehaald) en de te benchmarken onderwerpen moeten worden benoemd.

Kortom, er dient in dit resterende jaar nog enorm veel werk te worden verzet, voordat de AMFO zich als volwassen organisatie kan presenteren.

1.4 Beleidsuitgangspunten en prioriteiten in 2007

De AMFO heeft drie thema's benoemd waarbinnen zij zal opereren. Deze thema's zijn de volgende: armoedebestrijding, zorg & welzijn en vorming & educatie, waarbij uitdrukkelijk dient te worden vermeld dat wij geen verantwoordelijkheden van de overheid over zullen nemen. Naast deze thema's hebben wij een aantal (voorlopige) doelgroepen benoemd, te weten: jeugd, ouderen (60+), zieken en gehandicapten en (éénpersoons)huishoudens.

Zowel de genoemde thema's als de doelgroepen zullen verder in dit jaarprogramma nader worden toegelicht.

De Kaderbrief 2007/2008, zoals ontvangen van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is richtinggevend. In deze Kaderbrief genieten de problemen rondom jeugdigen (in al zijn facetten) de hoogste prioriteit. Dientengevolge zal de AMFO in eerste instantie de doelgroep 'jeugd' in het jaar 2007/2008 als hoofdprioriteit aanstippen. Wij sluiten echter niet uit dat gaandeweg zal blijken dat er meerdere doelgroepen dienen te worden aangestipt als prioriteit. Uiteraard zal dit in overleg met het Ministerie van BZK plaatsvinden.

Naast de prioritaire doelgroep heeft de AMFO ook bepaald dat er een aantal gronden voor uitsluiting dienen te worden gedefinieerd om het werkterrein helder af te bakenen. Ook deze gronden voor uitsluiting zullen later in dit jaarprogramma nader worden toegelicht.

Om de toegekende projecten naar behoren uit te kunnen voeren zal het accent ook worden gelegd op de implementatiecapaciteit van de verschillende NGO's. Hiervoor zal op korte termijn een toets worden ontwikkeld. Deze toets zal moeten aangeven of de NGO's in staat worden geacht om bepaalde projecten uit te voeren. Tevens zal de nadruk worden gelegd bij de projectvoorstellen op de meting van de effectiviteit van het desbetreffende project. Op beide zaken wordt in het jaarprogramma nader ingegaan.

2. DE TECHNISCHE KANT VAN HET BESTEDINGSBELEID ALS KERNACTIVITEIT

In dit hoofdstuk gaan we in op de werkwijze van de AMFO waarmee de visie en de missie kunnen worden gerealiseerd. We hebben het dan over de procedures en de soorten toekenningen en financieringsinstrumenten. Ook wordt meer het accent gelegd op de verantwoordingen en de te behalen resultaten van de te financieren projecten. Een en ander zal voldoende garanties moeten bieden voor de AMFO en daarmee voor de donor dat de middelen doelmatig en rechtmatig zullen worden aangewend.

2.1 Procedures

De laatste hand wordt op dit moment gelegd aan het handboek procedures voor de gehele afhandeling van een ingediend projectvoorstel, inclusief de beoordeling. Deze procedures gelden voor zowel de back- als de frontoffice. In dit handboek wordt helder beschreven wie welke werkzaamheden uitvoert en wie welke verantwoordelijkheden draagt. Verder wordt in dit handboek de cyclus van de projecten van aanvraag tot afsluiting van het project, inclusief de resultaatmeting beschreven. Vanuit dit handboek worden op korte termijn de procedures afgeleid voor de verschillende NGO's. Deze zullen worden aangeboden in een speciaal handboek procedures voor NGO's op de vernieuwde AMFO website. Daarnaast zal de AMFO in een aantal voorlichtingsbijeenkomsten op de verschillende eilandgebieden voor de NGO's de nieuwe werkwijze toelichten. Hiervoor is gekozen om de NGO's helder voor te lichten en het contact met de NGO's, in het licht van het uitgestippelde beleid, te intensiveren.

Naast dit handboek dienen in dit resterende jaar procedures te worden ontwikkeld voor alle aspecten van de bedrijfsvoering, onder meer:

- De interne bedrijfsvoering;
- De meting van de effectiviteit van de uitgevoerde projecten;

Een ander punt dat een mogelijkheid kan zijn voor in de toekomst om op te nemen in het beleid en dus procedureel vast te leggen is eventuele verschillende wijzen van financiering van projecten in de vorm van (een mix van) verschillende financieringsinstrumenten. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan:

- Giften;
- Garanties;
- Leningen;
(verschillende looptijden)
Al dan niet met mogelijkheid tot kwijtschelding terugbetaling van hoofdsom op basis van aangetoonde resultaten
Al dan niet met mogelijkheid tot kwijtschelding terugbetaling van rente
- microkredieten (bijvoorbeeld max. Nafl 10.000, bijv. startkapitaal voor een eigen bedrijfje).

Dit punt dient in de toekomst echter weloverwogen te worden beslist en uiteraard in overleg met de Donor te geschieden.

2.2 Project- en programmafinanciering

Er zijn verschillende soorten financiering mogelijk bij de nieuwe organisatie:

2.2.1 Programmafinanciering

Het streven van de nieuwe organisatie is om zoveel mogelijk te werken met programmafinanciering. Dit komt simpel gezegd neer op clustering van projecten op een bepaalde locatie, bijvoorbeeld het integraal aanpakken van problemen in één wijk, of rondom een specifiek thema, zoals verbetering in de algehele ouderenzorg op het eiland. Dit wordt bewerkstelligd door het laten samenwerken of zelfs fuseren van verschillende organisaties tot grotere gehelen. Hiermee kunnen sociale problemen op een grotere, veelomvattende schaal worden aangepakt, zodat aldus meer rendement en betere resultaten kunnen worden behaald voor de doelgroep.

Het bereiken van programmafinanciering is echter een proces dat geruime tijd in beslag zal nemen. Dit komt onder meer door het feit dat het NGO-veld over het algemeen nog weinig gewend en daarmee bereid is om (op thematische gronden) samen te werken. Ook onderkent men vaak onvoldoende de voordelen van samenwerking, zoals schaalvoordelen, gedeelde en daarmee lagere kosten, een verbreding van het activiteitenpakket en over het algemeen een breder aanbod en betere zorg voor de bevolking of een bepaalde doelgroep. Ook moeten veel NGO's nog wennen aan het projectmatig werken. Veel organisaties missen hiervoor nog de absorptiecapaciteit, gezien hun geringe omvang, zwak bestuur, beperkte dienstverlening, etc.

Een fasegerichte opbouw lijkt het meest voor de hand liggend. De eerste stap zal zijn naar meer samenwerking en het gezamenlijk opzetten van projecten. Als de ervaring op basis van de monitoring en aangetoonde resultaten duidelijk aantoont, dat dit goed verloopt kan de volgende stap worden gezet naar de gewenste programmafinanciering. Het zal naar verwachting minimaal twee jaar duren voordat men overal zover is. Duidelijk is dat het op verschillende plaatsen echter niet zo lang zal hoeven duren.

Ook zal gezien de omvang van de bevolking en het aantal NGO's programmafinanciering op Saba en St. Eustatius relatief minder vaak voorkomen dan op de andere eilanden.

Om de gewenste programmafinanciering te laten slagen in de toekomst is een zeer belangrijke rol weggelegd voor de projectmedewerkers van de AMFO. Zij zijn diegenen die zich in het werkveld zullen begeven om NGO's het belang van samenwerking in te laten zien en ze daadwerkelijk te bewegen tot nadere samenwerking. Deze verantwoordelijke taak dient niet licht te worden opgevat. In het verleden zijn hiertoe meerdere pogingen ondernomen, allen zonder succes. Het NGO werkveld is op dit moment nog even versnipperd als een aantal jaren geleden. Om deze reden zullen een aantal key NGO's worden aangewezen per eilandgebied

waarmee de AMFO in het werkveld draagvlak zal trachten te creëren. Deze NGO's zijn gerespecteerd binnen het werkveld en de AMFO heeft in het verleden goede ervaring opgedaan met deze NGO's. Door overleg te voeren met deze NGO's over een plan van aanpak wil de AMFO het werkveld via deze key NGO's zien te mobiliseren en op deze wijze het streven naar programmafinanciering langzaam maar zeker omzetten naar de werkelijke uitvoering hiervan.

Wij zijn ervan overtuigd dat de kleinschaligheid waarmee wij deze programmafinanciering aan willen pakken (wijk voor wijk, met zeer intensieve contacten met key NGO's binnen een wijk) een positief resultaat teweeg zullen brengen. Indien wij NGO's kunnen aantonen dat de programmafinanciering daadwerkelijk schaalvoordelen oplevert, zullen zij steeds vaker en makkelijker bereid zijn tot samenwerking. Wij moeten echter onderkennen dat 100% programmafinanciering, zeker op korte termijn, hoogstwaarschijnlijk niet haalbaar is. NGO's zullen dan ook altijd de mogelijkheid hebben om individueel projectvoorstellen bij de AMFO in te dienen.

2.2.2 Projectfinanciering

Zoals hierboven aangegeven zal het in het begin grotendeels om losse ingediende projectvoorstellen gaan. Deze projecten zijn ingedeeld in drie categorieën:

- Kleine subsidieaanvragen: tot Nafl 10.000,-
- Middelgrote subsidieaanvragen: tussen de Nafl 10.000,- en Nafl. 50.000,-
- Grote subsidieaanvragen: meer dan Nafl. 50.000,-

Hierbij wordt gekeken naar de grootte van de aanvraag (het bedrag) bij de AMFO. Indien er sprake is van medefinanciering kan theoretisch gezien een ingediend projectvoorstel een kleine subsidieaanvraag zijn (aangevraagd bedrag bij de AMFO lager dan Nafl 10.000), maar het gehele uit te voeren project een groot project zijn. Uiteraard worden in zo een geval extra voorwaarden gesteld aan de financiering. In alle gevallen wordt aangestuurd op de duurzaamheid van de uit te voeren projecten.

Wellicht ten overvloede: er wordt alleen subsidie verleend aan NGO's. Individuen, GO's en anderen komen per definitie niet in aanmerking voor financiering.

2.3 Effectiviteitsmeting, evaluaties en resultaten

Er wordt meer gewerkt met concreet te behalen projectdoelstellingen en tussentijdse mijlpalen. Ook zal er worden gestuurd op het meten van de effectiviteit van uitgevoerde projecten. Hierbij dient wel in ogenschouw te worden genomen dat dit in vele gevallen een moeilijke opgave zal blijken. Gerenommeerde zusterorganisaties van de AMFO geven bij navraag ook aan dat de meting van effectiviteit altijd een struikelblok is. De begrippen armoedebestrijding en duurzame sociaal maatschappelijke ontwikkeling zijn nou eenmaal in vele gevallen moeilijk te kwantificeren. Ondanks deze wetenschap zal de AMFO alles in het werk te stellen om de effectiviteit van projecten in de toekomst zoveel als mogelijk meetbaar te maken.

In het projectvoorstel dient al meetbaar te zijn aangegeven wat de gewenste resultaten of output dient te zijn van het te financieren project of programma. Bij de tussentijdse evaluaties en de eindverantwoording zal de AMFO ook streng op deze zogenaamde projectindicatoren toetsen. Er zal ook een mogelijkheid worden ingebouwd dat de toekenning geheel of gedeeltelijk dient te worden terugbetaald als de resultaten van het project ver achterblijven bij wat vooraf was aangegeven.

2.4 Implementatie- en absorptiecapaciteit NGO's

Voor iedere toekenning van een projectvoorstel aan een NGO dient tevens te worden onderzocht of de NGO capabel is om het project naar behoren uit te kunnen voeren. Met andere woorden: er wordt gekeken naar de implementatiecapaciteit van de NGO gekeken. Hiertoe zal een organisatiescan worden ontwikkeld. Bij het ontbreken van deze capaciteiten bij de NGO zal het projectvoorstel worden afgewezen. Onder strenge voorwaarden zal de AMFO wel bereid zijn om bijvoorbeeld in de vorm van cursussen en/of bepaalde gerichte trainingen het kennisniveau en de werkbaarheid van het bestuur van desbetreffende NGO proberen te vergroten. AMFO zal deze vorm van capaciteitsversterking zelf coördineren en indien nodig zelf organiseren, waarbij wij vanuit het oogpunt van schaalvoordelen NGO's met soortgelijke ontwikkelpunten zullen benaderen om tezamen bijvoorbeeld een workshop te volgen.

Tevens zal er bij meerdere ingediende en goedgekeurde projectvoorstellen streng op de absorptiecapaciteit van een NGO worden toegezien. Een goedkeuring betekent dus niet per definitie dat het project ook daadwerkelijk zal worden uitgevoerd. Bij reeds lopende projecten zal het absorptievermogen van de desbetreffende NGO worden getoetst.

2.5 Gronden van uitsluiting

Om misverstanden te voorkomen en een transparant beleid te voeren ten aanzien van de reikwijdte van financiering door de AMFO, heeft de AMFO een aantal gronden van uitsluiting gedefinieerd. Projectvoorstellen waarvan de hoofdactiviteit uit een van onderstaande punten bestaat, worden per definitie afgewezen. Het gaat om de volgende uitsluitingen:

- Woningbouw en infrastructurele werken zijn uitgesloten;
- Activiteiten die uitsluitend bedoeld zijn als institutionele versterking van NGO's of andere organisaties;
- Activiteiten die niet aan groepen ten goede komen maar aan een zeer beperkt aantal individuele personen;
- Ingediende projecten die activiteiten overlappen die door andere programma's reeds gefinancierd worden zijn uitgesloten van financiering door AMFO.
Wel kunnen projecten gefinancierd worden die eerdere succesvolle activiteiten voortzetten, uitbreiden of repliceren in andere gebieden. Ook activiteiten die een waardevolle aanvulling vormen (synergie) op projecten gefinancierd door andere programma's kunnen in aanmerking komen voor financiering;
- Kunst, cultuur, sport en milieu als hoofdactiviteiten van een project worden niet gefinancierd, tenzij deze activiteiten speciaal zijn ontwikkeld en alleen de door AMFO vastgestelde doelgroepen ten goede komen. De voorkeur gaat ernaar uit dat deze activiteiten onderdeel zijn van bijvoorbeeld naschoolse activiteiten of een bejaardenprogramma. Hierop zal ook worden aangestuurd;
- Activiteiten als seminars, studiebezoeken en uitwisseling als hoofdactiviteit;
- Onderzoeksactiviteiten, behalve als zij kleinschalig, praktisch en concreet van aard zijn en direct leiden tot een beter bereiken van de doelgroep;
- Activiteiten die voornamelijk bestaan uit de aankoop van kapitaalgoederen zoals land, gebouwen, voertuigen, computers etc.

3 DE HUIDIGE SITUATIE OP DE EILANDEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de huidige situatie op de eilanden van de Nederlandse Antillen. Deze schets dient om een algeheel beeld te krijgen van de verschillende problematieken op de verschillende eilanden. In het volgende hoofdstuk gaan we in op de situatie op elk van de vijf eilanden. Dit is naast de kaderbrief 2007/2008 de onderbouwing van het beleid en bepaalt mede welke accenten worden gelegd. Op het beleid en de prioriteiten zullen we ingaan in Hoofdstuk 5.

3.1 Algemene informatie over de bevolking van de Nederlandse Antillen

Voor alle vijf de eilanden geldt dat de onderstaande zaken in meer of mindere mate voorkomen. Daarnaast worden in het volgende hoofdstuk per eiland nog enkele specifieke punten genoemd. Als overkoepelende thema's geldt dat alles valt onder armoedebestrijding en duurzame sociaal maatschappelijke ontwikkeling.

Bevolkingsaantallen 2007						
	Bonaire	Curaçao	Saba	St. Eustatius	St. Maarten	Totaal N.A.
CBS 2005	10.638	135.822	1.434	2.584	35.035	185.513
			1450	3000	55.000-	
Incl inschatting illegalen			(2007: 1.595)	(2007: 3.300)	70000	

Emigratie en immigratie:

Eind jaren 90 is op Curaçao, Bonaire en St. Maarten het inwonertal fors teruggelopen, wat relatief gezien een demografische aderlating betekende. Deze tendens lijkt inmiddels gekeerd. Bereikten de Antilliaanse emigratiecijfers in 2000 een hoogtepunt van 15.574, waarbij Curaçao het leeuwendeel (13.000) voor haar rekening nam, in 2004 emigreerden nog slechts in totaal een kleine 5.000 mensen uit de Nederlandse Antillen. Ondertussen is de toestroom naar de eilanden groter dan de uitstroom (CBS 2004: 8.823 immigranten tegen 4.997 emigranten). De migranten uit omliggende landen zijn veelal arm, vrouw en steeds vaker illegaal. De redenen om naar de Antillen te komen zijn: slechte economische situatie en werkloosheid in eigen land en voor een huwelijk met een Antilliaan. Het aandeel mensen dat niet geboren is op het eigen eiland wordt steeds groter (CBS 2001: Bonaire 48%, Curaçao 20%, Saba 57%, St. Eustatius 54% en St. Maarten zelfs 69%).

Opbouw bevolking naar leeftijdsgroep:						
	Bonaire	Curaçao	Saba	St. Eustatius	St. Maarten	Gemiddeld
0-14 jaar	26,9%	22,4%	20,6%	24,1%	25,9%	23,9%
15-64 jaar	64,2%	66,2%	69,5%	68,1%	71,3%	67,8%
65+ jaar	8,9%	11,4%	9,9%	7,8%	2,8%	8,1%
Gegevens Census/CBS 2004						

Armoede op de Nederlandse Antillen:

Op de Nederlandse Antillen is er niet zozeer sprake van absolute armoede. Met een per capita inkomen van US\$ 14.430 per jaar (Census 2001) steken de Nederlandse Antillen gunstig af bij veel eilanden in het Caribisch gebied (bijvoorbeeld Jamaica \$2.990, Haïti \$431). De inkomensverdeling is echter zeer scheef: het huishoudinkomen van de rijkste 20% van de huishoudens was in 2001 bijna 11 keer hoger dan dat van de armsten (CBS, Modus Statistisch Magazine nr 1,2003). Zo had 1/5 deel van de bevolking tussen 15-64 jaar geen inkomen in 2001. Ook heeft de Nederlandse Antillen te maken met tegenvallende groeicijfers. Volgens het landenrapport 2007-2008 van de zogenaamde Economist Intelligence Unit moet er vooralsnog uitgegaan worden van een jaarlijks economische groei van 1,5 tot 2,5%.

Uitgaande van de diverse armoedetoppen, gesprekken met NGO's en overheden, de Quickscan, het rapport van Dr. Salmon en de rapporten "Probesa ban Ataké" en "Social Development and Poverty Related Issues" van Reda Sosial kunnen een aantal probleemgebieden genoemd worden, die hierna worden beschreven.

3.2 Laag inkomensniveau en laag opleidingsniveau

Op de Nederlandse Antillen zijn veel mensen met geen of een lage opleiding en met lage inkomens. Ook de werkloosheid is met name op Curaçao en St. Maarten relatief hoog.

	Bonaire	Curaçao	Saba	St. Eust.	St. Maarten
Alleen lagere school/geen onderwijs van 10 jr -65jr+	23,0%	24,0%	33,0%	29,0%	21,0%
Werkloosheid	9,1%	15,9%			12,9%
	(8,9% in 2004)	(18,2% in 2005)	6,2%	8,3%	(13,4% in 2005)
personen zonder inkomen	20,0%		14,0%	18,0%	22,0%
% huishoudens met < Nafl 1000 bruto per maand	15,0%	22,0%	15,0%	18,0%	14,0%
Gegevens Census 2001 en Reda Sosial 2002					

Ten tijde van de census 2001 bestond de Antilliaanse beroepsbevolking uit ca. 81.500 personen, waarvan bijna 12.000 (15%) als werkloos geregistreerd stond. Bijna alle

werkzoekenden waren ongeschoold of laag opgeleid. Bij beschouwing van deze cijfers moet in acht genomen worden dat ze niet nauwkeurig zijn, doordat veel werkzoekenden zich niet laten registreren bij de overheid.

De slechte financiële situatie van huishoudens en gezinnen heeft ondermeer te maken met:

- Hoge kosten van levensonderhoud door relatief zeer veel import en een opdrijvend effect van de toeristensector;
- Veel "McDonalds" banen, waardoor per gezin 2 of meer banen nodig zijn;
- Relatief veel een-ouder gezinnen (female headed households);
- Weinig betaalbare huisvesting, met name voor starters;
- Weinig mogelijkheden voor opstarten van een eigen bedrijf, weinig kredietverlening;
- Slechte budgettering door personen. Schuldhulpverlening ontbreekt.

3.3 Slechte woonsituatie en hoge huurkosten voor de minst draagkrachtigen

Op de eilanden Curaçao en St. Maarten zijn wel enkele zogenaamde achterstandswijken waarin zich relatief veel armen bevinden, maar over het algemeen is de armoede verspreid over de eilanden. De woonsituatie van de groep minst draagkrachtigen laat soms veel te wensen over. Zij zijn veeleer afhankelijk van huurwoningen, waarbij met name op Bonaire en de Bovenwinden geldt dat de huurkosten fors gestegen zijn. Dit heeft te maken met het feit prijsopdrijvend effect van de vele toeristen op het eiland en bovendien de aanwezigheid van de medische studenten.

	Bonaire	Curaçao	Saba	EUX	SXM
% dat woont in slechte woonruimte	5,7%	6,7%	5,2%	10,1%	13,0%
Aantal Woningen zonder leidingwater of putwater	9	187	7	23	247
% woningen zonder toilet en Douche/badkamer	0,1%	0,1%	0,1%	1,9%	3,3%
				3,2%	4,6%

Op Saba, Bonaire en Curaçao geldt het probleem van woningen zonder sanitaire voorzieningen (althans volgens de officiële onderzoeken) veel minder.

3.4 Slecht ontwikkelde sociale infrastructuur (welzijns- en zorgsector)

Op de eilanden is geen sprake van een goed gestructureerde welzijns- en zorgsector. Diverse NGO's zetten zich in voor verschillende bevolkingsgroepen, maar hun aanbod is versnipperd en er vindt weinig coördinatie en samenwerking plaats. Zo ontbreekt veelal een structureel aanbod van opbouwwerk/ jongerenwerk, een goed naschools programma voor tieners en is er op alle eilanden een nijpende behoefte aan meer maatschappelijk werkers. Daarnaast zijn er met name buiten Curaçao - door de kleinschaligheid van de overige eilanden - niet voldoende zorginstellingen voor de algemene bevolking en voor specifieke doelgroepen als:

- Verslaafden

Door de goede bereikbaarheid van de Antillen voor drugs en diens gevolge een ruime bevoorrading zijn de prijzen van cocaïne en crack laag. Dit heeft een voortschrijdende drugsverslaving op de eilanden tot gevolg. Ongeveer 10% van de (volwassen) bevolking van Curaçao en St. Eustatius gebruikt zeer geregeld drugs. Op de andere eilanden zal dit niet minder zijn. Voor deze groep zijn er te weinig mogelijkheden voor opvang, therapie en resocialisatie.

- Delinquenten/ex-delinquenten

Ook voor deze groep kunnen door beperkte mankracht en middelen weinig programma's voor preventie, terugval en resocialisatie georganiseerd worden. Het percentage recidivisten is onder andere hierdoor zeer hoog.

- Mensen die te maken hebben met sociale problematiek

Op de eilanden zijn er door de kleinschaligheid weinig of geen voorzieningen voor slachtoffers van huiselijk geweld, slachtoffers van incest en/of kindermishandeling, voor dak- en thuislozen, voor wezen en voor mensen met psycho/sociale cq. psychiatrische problemen of gedragsstoornissen. Ook schuldenaren hebben met hun eigen situatie van uitzichtloosheid te maken, vooral wanneer zij in de greep van woekeraars verkeren.

3.5 Veel eenoudergezinnen en veel opvoedingsproblematiek

Er zijn relatief veel eenoudergezinnen met moeders aan het hoofd (90-94% van de eenoudergezinnen), zo stond in 2001 bij 39% van de Sabaanse gezinnen een vrouw aan het hoofd van het huishouden en bij de huishoudens op St. Maarten ging het om 31%. Volgens het CBS (2001) is er bij eenoudergezinnen 3 tot 4 keer zo vaak sprake van geen inkomen, wordt er vaker gehuurd en is het percentage dat woont in slechte tot zeer slechte behuizing met name in Curaçao en St. Maarten hoger dan bij de twee-ouder gezinnen het geval is. Er is een duidelijk negatief verband tussen opgroeien in een eenoudergezin en voortijdig schoolverlaten en werkloos worden. Doordat de sociale verbanden zijn afgenomen staan alleenstaande moeders er dikwijls ook echt helemaal alleen voor het kostwinnerschap en het goed vervullen van de zorgtaken is voor velen een zware opgave.

Daarnaast wordt in zijn algemeenheid door veel sociale partners (NGO's, scholen, overheidsafdelingen) op alle eilanden gemeld, dat ouders te weinig tijd en aandacht hebben voor hun kinderen. Door de vaak dubbele banen zijn ze te moe om consequent regels te stellen en de kinderen normen en waarden bij te brengen. Ook leggen ouders hun prioriteiten soms niet bij hun kinderen: zo is het voorgekomen op St. Maarten dat een ouder het bijvoorbeeld belangrijker vond om haar nagels te verfraaien dan om nieuwe schoenen te kopen voor haar kind, of in een ander geval een bril voor haar dochttertje. Daarnaast leggen sommige ouders een deel van hun verantwoordelijkheid voor hun kinderen graag op het bordje van de school of de naschoolse opvang. Zo was bijvoorbeeld een moeder op St. Eustatius verbaasd over het feit dat ze haar kind nadat het terugkwam van de naschoolse opvang nog zelf een maaltijd moest geven. Dit bleek pas toen de naschoolse opvang zelf alarm sloeg, omdat het kind sterk was vermagerd. Afgezien van de vele voorbeelden is er vooralsnog geen gedegen onderzoek uitgevoerd naar deze geconstateerde afname van opvoedingskwaliteiten.

3.6 Jeugdproblematiek

Ook op de Nederlandse Antillen zijn een aantal mondiale trends terug te zien zoals verharding van de samenleving, het uiteen vallen van familieverbanden, individualisering en materialisme die een weerslag hebben op het welzijn van de jeugd. Zo blijken ouders, zoals reeds vermeld is, weinig tijd te hebben voor hun kinderen; 31% van de 12-24 jarigen op St. Maarten (Jeugd Monitor 2002-2003) geeft bijvoorbeeld aan, dat er nooit of bijna nooit een volwassene thuis is als zij van school komen. Voor de hele doelgroep en alle eilanden van de Nederlandse Antillen geldt dat ze gemiddeld 11 uur alleen thuis zijn per week. Twee op de tien jongeren wonen alleen bij hun moeder en hebben twee maal zoveel kans om werkloos en schoolloos (drop out) te worden.

Zo'n 20% van de jongeren geeft aan dat er niet genoeg geld is om elke dag goed te eten en dat ze thuis moeilijk tot zeer moeilijk rond kunnen komen. Dit heeft een negatief effect op: de sfeer in huis, de relatie met vader, het zelfbeeld, angst, onzekerheid, stemmingswisselingen, echtelijke ruzies en veiligheid thuis.

De volgende problemen kunnen worden geconstateerd voor de jeugd:

- Jeugddelinquentie en vandalisme is hoog

Zo blijkt uit de Jeugdmonitor dat bijvoorbeeld op Curaçao 10% van de jongeren meldt dat ze iets op straat hadden vernield, 20% had meegedaan aan een vechtpartij en 17% had iets gestolen in een winkel.

Jongeren die op straat hangen, die zich vervelen en waarop de ouders geen toezicht houden, kunnen een gemakkelijke prooi vormen voor rekrutering door gangs en criminelen. In 2005 zaten er 200 Antilliaanse jongeren een gevangenisstraf uit in de Bon Futuro gevangenis. Relatief gezien maakt de jongerengroep een groot deel uit van de totale gevangenispopulatie: zo was in 2005 zo'n 36% van de gevangenispopulatie in Bon Futuro jonger dan 24 jaar (uit "Hubentut den desaroyo, Jeugdbeleidsplan Curaçao 2006-2009"). Een andere tendens is dat de leeftijd van "first offenders" daalt en de zwaarte van de delicten toeneemt. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat het sinds 2002 moeilijker is geworden om drugs naar Europa te smokkelen en een toenemend aantal jongeren op Curaçao sindsdien aan geld probeert te komen door middel van overvallen met geweld. Op dit eiland zit 27% van de jonge gevangenen vast vanwege een poging tot overval, al dan niet met geweld. De oorzaak van jeugdcriminaliteit wordt gezocht in een "we hebben niets te verliezen" mentaliteit van een groep jongeren uit sociaal zwakkere milieus, die te maken hebben met een grote discrepantie tussen hun aspiraties en hun mogelijkheden en een gebrek aan maatschappelijke binding.

- Er is weinig succesvolle (naschoolse) opvang met name voor tieners

De naschoolse opvang is met name gericht op de groep tot 13 jaar oud. De paar organisaties die een structureel programma bieden voor tieners, zoals Jong Bonaire op Bonaire en SXM Youth Council op Sint Maarten hebben te kampen met een zeer wisselende deelname en een gering bereik. De tieners hebben meer behoefte aan socialiseren met leeftijdsgenoten dan aan gestructureerde activiteiten zoals huiswerkbegeleiding en sport. Omdat de ouders fulltime moeten werken brengen veel jongeren hun middagen door zonder enig toezicht van volwassenen. Dikwijls passen zij daarbij op jongere broertjes of zusjes.

Gedragproblematiek en psycho-sociale problematiek wordt niet op tijd (h)erkend en behandeld:

9% Van de jongeren (Jeugd Monitor 2002-2003) zegt 1 of meerdere zelfmoordpogingen te hebben ondernomen (met de hoogste cijfers op Saba en St. Maarten en de laagste op St Eustatius). Dit zijn hogere aantallen dan in bijvoorbeeld Nederland (6%). Op de scholen lijken er niet voldoende opvangmogelijkheden te zijn voor jongeren met problemen: op St. Maarten geeft bijvoorbeeld 40% van de jongeren aan dat er te weinig aandacht voor leerproblemen is op school, 40% piekert over zijn schoolprestaties, terwijl 48% vindt dat er te weinig aandacht is voor persoonlijke problemen. Veel scholen hebben niet de middelen om voldoende schoolmaatschappelijk werkers in dienst te nemen.

- Het aantal drop-outs blijft erg hoog

Een schrikbarend hoog aantal jongeren maakt zijn opleiding niet af. De belangrijkste redenen voor voortijdig schoolverlaten zijn verwijdering, moeilijkheden met docenten, zwangerschap, gebrek aan interesse, weinig perspectief op werk enerzijds en de wens om te gaan werken anderzijds. Verder worden ook gebrek aan middelen en een matige opvoeding door ouders als factoren genoemd. Zo stimuleren – volgens docenten- de ouders hun kinderen weinig of niet om hun best op school te doen. In dit verband wordt ook gesteld dat moeders van schoolloze en werkloze jongeren in bijna 4 van de 10 gevallen geen enkele opleiding of alleen basisschool hebben. De drop-outs zelf noemen gebrek aan goede begeleiding en perspectief en vertrouwen in de toekomst als belangrijkste reden om de school te verlaten.

- Het aantal tienermoeders is nog steeds hoog

Van de tienerouders was in 2002-2003 (Jeugdmonitor) 2% schoolgaand, 14% werkte en maar liefst 32% behoorde tot de school- en werklozen. De schoolprestaties waren significant lager dan die van schoolgaande jongeren zonder kinderen en de relatie met de ouders was slechter.

Voor de jonge aanstaande moeders, vaak in de steek gelaten door de vaders van het kind, bestaan nog weinig opvang- en begeleidingsmogelijkheden. Tiernermoeders die na hun zwangerschap niet terugkeren naar school, steunen voor de zorg van hun kinderen en hun levensonderhoud op hun familie bij wie zij vaak nog inwonen. De tienermoeders zelf beoordelen hun vroege moederschap lang niet allemaal als negatief. In het onderzoek Pobreza ban Ataké gaf 50% van de respondenten aan opvoeden van kinderen leuk te vinden. Ze waren er trots op dat het ze goed afging.

- Het perspectief op een baan voor is jongeren gering

Met name voor laag opgeleide jongeren liggen de banen niet voor het oprapen, zo blijkt uit de jeugdwerkloosheidscijfers. Dit heeft niet alleen met het opleidingsniveau, maar ook met hun werkhouding te maken. Werkgevers prefereren soms illegale werknemers die bereid zijn harder te werken dan de in hun ogen “verwende” lokale jongeren.

Op Saba en St Eustatius zijn geen cijfers bekend vanuit een speciaal Arbeidskrachten Onderzoek.

De werkloosheidspercentages lagen bij de Census in 2001 lager dan bij de overige drie eilanden: respectievelijk 18,6% en 22%.

%	Bonaire	Curaçao	Saba	St Eustatius	St Maarten
drop-outs					
hele bevolking:	39,7%	41,8%	48,4%	46,4%	42,9%
15-24 jr:	42,6%	45,2%	22,1%	45,9%	39,8%
Tienermoederschap		7,0%			8,0%
12-19 jarigen		(in arme wijken hoger, bijv Soto 15,6%)			(2003: 13,0%)
Census 2001	11,0%		?	17,0% (2000)	
Jeugdwerkloosheid					
(Arbeidskrachten onderzoek 2004/5)	25,2%	44,0%			30,4%

Overige interessante cijfers die een indicatie geven van het welzijn en de normen & waarden van jongeren op de Nederlandse Antillen (uit de Jeugdmonitor 2001-2002, 12-24 jarigen):

- 6% wordt soms erg hard geslagen door de ouders;
- 7% voelt zich thuis niet veilig;
- 22% vindt het normaal als iemand voor geld of een cadeau met iemand naar bed gaat;
- 1 op de 6 heeft wel eens ongewild seks gehad;
- 24% wordt gepest op school.

3.7 Ouderen

De problemen waar ouderen op de Antillen mee te maken hebben zijn vooral armoede, weinig voorzieningen als thuiszorg en dagopvang, weinig activiteiten en vereenzaming.

De Antillen vergrijzen door migratie van de jongere groep, betere medische verzorging en het dalen van de geboortecijfers. De groep zestigplussers moet rondkomen van een lage AOV al dan niet aangevuld door extra inkomsten. Bejaarden- en verpleegtehuizen zijn niet populair in het Caribische gebied. Gevolg is dat ook ouderen met grote gezondheidsproblemen op zichzelf blijven wonen. Er komt bijvoorbeeld zeer veel diabetes voor onder ouderen (36% van de totale groep diabetes). Daarnaast is 30% van de mensen die last heeft van een hoge bloeddruk 65 jaar of ouder en 48% van de hartpatiënten bevindt zich in die leeftijdscategorie. Ouderen die bij hun kinderen inwonen krijgen veelal een goede verzorging, maar doordat hun kinderen werken zijn ze overdag vaak alleen. Daarnaast komt het echter ook voor dat ouderen door hun kinderen of kleinkinderen "gegijzeld" worden vanwege hun AOV. In die gevallen is er sprake van geestelijke en soms zelfs van lichamelijke mishandeling. Ouderen hebben vooral behoefte aan goede transportmogelijkheden, recreatieve activiteiten en thuiszorg.

3.8 Gezondheidsproblematiek en (chronisch) ziekten en gehandicapten

Er is op de Nederlandse Antillen sprake van een eenzijdig voedingspatroon met te veel vetten (barbecue, fast food, etc), koolhydraten en suikers (frisdrank, etc) ten gevolge van onwetendheid en door hoge kosten voor groente, fruit en andere gezonde voeding. Doordat er nauwelijks landbouw plaatsvindt en er geen voedingindustrieën aanwezig zijn moeten immers alle consumptieartikelen worden geïmporteerd. Daarnaast bewegen de mensen veel te weinig.

Levensstijl bevolking:	Bonaire	Curaçao	Saba	St. Eustatius	St. Maarten	Gem./N.A.
Gewoonte						
Roken	20,5%	17,0%	19,6%	14,4%	15,6%	17,4%
Alcohol	66,5%	69,7%	60,8%	58,1%	69,0%	64,8%
Dagelijks: Groente	56,5%	63,1%	46,5%	52,4%	37,5%	51,2%
Fruit	46,3%	50,0%	31,3%	38,5%	33,0%	39,8%
1x per week of meer						
Beweging	40,9%	25,0%	25,0%	25,0%	25,0%	28,2%
(gebaseerd op Grievink et. al., 2002)						

De belangrijkste ziektes op de Nederlandse Antillen, die onder andere door dit slechte voedings- en bewegingspatroon worden veroorzaakt, zijn:

- hoge bloeddruk (20-30% van de volwassen Antilliaanse bevolking);
- diabetes (10%);
- hart-en vaatziekten;
- obesitas (50%): St. Maarten rond 60%, St. Eustatius zelfs rond 72%;

Daarnaast geldt dat ongeveer 11,5% van de bevolking (20.200 mensen) geen ziektekostenverzekering heeft.

Volgens een analyse van Reda Sosial (2001) vormen vrouwen en ouderen de belangrijkste risico-groepen voor gezondheidsproblemen. Vrouwen hebben namelijk vaker een laag inkomen vanwege werkloosheid, parttime werk en een baan zonder perspectief. Daarnaast hebben ze de verantwoordelijkheid voor hun kinderen en het huishouden en hebben daardoor te kampen met veel stress en een zwakke gezondheid.

Voor de groep gehandicapten is er niet voldoende bijzonder (secundair) onderwijs en er zijn geen kleinschalige woonvoorzieningen, aangepaste werkplekken en nauwelijks dag- of noodopvang. Als indicatie van de grootte van deze groep kan genoemd worden dat op Curaçao 3,5% van de leeftijdsgroep 0-29 jaar een lichamelijke of verstandelijke handicap heeft of beide (uit "Hubentut den desarayo, jeugdbeleidsplan Curaçao" 2006-2009). Wereldwijd wordt een percentage van 5% aangehouden. Wordt ook gekeken naar de groep chronisch zieken dan gaat het om ongeveer een kwart van de bevolking.

Daarnaast valt op dat de combinatie armoede en hoge bevolkingsmobiliteit in de regio katalyserend werkt op de verspreiding van HIV. Het Caribische gebied staat als nummer 2 op de wereldranglijst van regio's met een alarmerend hoog HIV/Aids-percentage. Voor de Nederlandse Antillen komt het concreet neer op 1530 geregistreerde AIDS gevallen (1985-2004). St. Maarten heeft relatief met 32% het hoogste aantal HIV/AIDS gevallen van de Antillen (32 %). Per jaar komen er op de Nederlandse Antillen zo'n 60 tot 80 nieuwe gevallen bij.

4 DE HUIDIGE SITUATIE PER EILAND

Na de algemene situatieschets op de Nederlandse Antillen gaan we in dit hoofdstuk nader in op de huidige situatie per eiland.

4.1 Situatie op Bonaire

Volgens een schatting van het CBS per 1 januari 2004 telt de bevolking van Bonaire een inwonersaantal van 10.241.

Armoede:

De NGO's op Bonaire zijn het er over eens dat armoede op Bonaire zich voornamelijk kenmerkt door geestelijke armoede die zich op zijn beurt manifesteert in materiële armoede. Er kan worden gesteld dat de economische situatie en de vormingsmogelijkheden op het eiland de geestelijke armoede in stand houdt.

De materiële armoede op Bonaire wordt veroorzaakt door:

- Lage lonen en hoog levensonderhoud
  - Werkloosheid
  - Woningnood
- Lage lonen en hoog levensonderhoud
Consumptiegoederen op Bonaire worden grotendeels geïmporteerd, waardoor de prijzen wegens bijkomende invoerrechten en belastingen worden opgevoerd. Door de kleinschaligheid van de lokale bedrijvigheid zijn er weinig goed betaalde banen ter beschikking. Volgens gegevens van het CBS per 1 januari 2004 verdient 27% van de werknemers minimaal 30.000 ANG bruto per jaar, terwijl 40% van de werknemers minder dan 15.000 ANG bruto per jaar verdient. Door een relatief laag inkomen zijn de hoge kosten van levensonderhoud onbetaalbaar.
  - Werkloosheid
De werkloosheid op Bonaire bedraagt volgens het CBS per 1 januari 2004 7% van de bevolking in de leeftijdscategorie 15 – 59 jaar. Uit financieel oogpunt kunnen werklozen niet voorzien in hun basisbehoeften, zoals voeding en kleding. Ook verslechtert hun woonsituatie. Deelname aan activiteiten is praktisch onmogelijk, waardoor men in een sociaal maatschappelijk isolement geraakt.
  - Woningnood
Volgens de laatste bevolkingstelling in 2001 woont een derde deel van de bevolking met meer dan vier personen per huishouden op Bonaire. Hiernaast bestaat 14 % van de totale huishoudens uit samenstellingen die buiten het kerngezin vallen.

	Geen inkomen	Werkloos	Jeugd werkloos- heid	Vrouw hoofd HH	Migrant	Drop-out 15-24 jaar
	1979	412	128	1112	2952	295
<i>Absolute cijfers Census 2001 Bonaire</i>						

Zorg en Welzijn:

- Medische hulp op Bonaire beperkt zich tot basisartsen en bepaalde specialistische behandelingen. Voor meer gecompliceerde ingrepen dient men uit te wijken naar Curaçao. Bonaire beschikt over 17 artsen/ specialisten en 4 tandartsen. De tandarts wordt niet gedekt door de sociale verzekeringen, met als gevolg dat een gezond gebit voor veel mensen onbetaalbaar is. Een ongezond gebit kan leiden tot spraakstoornis dat op zijn beurt kan leiden tot moeilijkheden in de sociale - en vormingsontwikkeling.
- De meest voorkomende ziektes op het eiland zijn hoge bloeddruk, diabetes, glaucoom, astma/bronchitis, hartklachten en nierklachten.
- Het ziekenhuis op Bonaire is niet rendabel met als gevolg dat de lokale overheid de financiële lasten nauwelijks kan dragen. Er is vaak bedreigd met sluiting van het ziekenhuis vanwege de slechte financiële situatie. De kwaliteit van zorg in het ziekenhuis laat om dezelfde reden te wensen over.
- Het enige bejaardentehuis op het eiland heeft 75 bedden en maakt onderdeel uit van dezelfde stichting die het ziekenhuis beheert. Gezien de financiële situatie van de stichting kampt het bejaardentehuis met een tekort aan personeel. Er is dus ook geen financiële ruimte voor betere voorzieningen in het bejaardentehuis. Veel bejaarden worden als gevolg van het personeelstekort in het ziekenhuis verzorgd, waardoor de kosten voor bejaardenopvang stijgen en de exploitatiekosten van het ziekenhuis ook omhoog gaan. Bovendien mogen worden alleen onzelfstandige bejaarden in het tehuis worden opgenomen. Dit betekent dat zelfstandige bejaarden aan hun lot worden overgelaten.
- De thuiszorg op Bonaire is ook niet dusdanig bemand dat er een degelijke zorg kan worden aangeboden. In het NGO werkveld zijn er stichtingen ontstaan die kosteloos dagopvang bieden aan bejaarden. Deze NGO's dienen verder versterkt te worden om de ouderenproblematiek structureel te kunnen verhelpen.
- Op het gebied van gehandicaptenzorg is de nood even hoog. De gehele vraag naar gehandicaptenzorg leunt op de schouders van één organisatie. Net zoals in de thuiszorg, dient ook deze NGO versterkt te worden om gehandicaptenzorg structureel te kunnen verhelpen.
- Vervolgens is er op Bonaire weinig aandacht voor geestesziektes en psychologische trauma's.
- Tenslotte is er weinig bewustzijn over gezonde voeding en gezond leven. Dit bewustzijn zou kunnen worden vergroot door frequente voorlichting. Echter, gezond leven op een eiland waar alle goederen worden geïmporteerd is een luxe, waardoor we terugkomen op de armoede problematiek.

Vorming en Educatie:

- De leerplicht op Bonaire is van kracht, maar wordt niet streng gehandhaafd. Er zijn 4 peuter-/kleuterscholen, 5 lagere scholen, 1 school voor speciaal onderwijs, 1 middelbare school, 1 middelbaar beroepsopleiding en 2 scholen voor hoger voortgezet onderwijs.
- De nood om volwassen educatie was dusdanig hoog op de eilanden van de Nederlandse Antillen dat de landsregering een sociale vormingsplicht heeft ingesteld. Dit betekent dat de lokale overheden op de eilanden verplicht zijn vak-, beroeps- en algemeen vormend onderwijs aan te bieden. Om deze taak te vervullen is een NGO in het leven geroepen die belast is met de sociale vormingsplicht. De NGO wordt mede gesubsidieerd door de lokale overheid en is afhankelijk van andere fondsen voor verdere financiering.
- Naast volwassen educatie die voornamelijk bedoeld is voor schoolverlaters en laaggeschoolde volwassenen, is er ook behoefte aan naschoolse opvang voor jongeren.

- Op Bonaire is er een NGO die een educatief en recreatief programma tegen zeer lage contributie naschoolse opvang aanbiedt aan jongeren in het middelbaar onderwijs. Jammer genoeg worden niet alle jongeren bereikt door deze ene NGO. Er zou aldus meer keuze gecreëerd moeten worden voor jongeren die zich niet persé aangetrokken voelen tot dit alternatief en voor jongeren die moeilijker te bereiken zijn.
- De keuze uit voorschoolse opvang (14 crèches) is breder. De kwaliteit van de opvang laat desondanks te wensen over. Er is geen geld voor adequate voeding, educatief speelmateriaal, voldoende personeel en bijscholing van het personeel.
- Om de voedingsproblematiek op te lossen heeft een NGO de taak op zich genomen om een maaltijdprogramma te starten op alle lagere scholen en voorschoolse opvang. Een andere NGO ondersteunt de lokale crèches met donaties aan speelmateriaal en cursussen voor leidsters.

4.2 Situatie op Curaçao

Volgens een schatting van het CBS per 1 januari 2001 telt de bevolking van Curaçao een inwonersaantal van 130.327.

Armoede

De armoedeproblematiek op Curaçao concentreert zich hoofdzakelijk in de zogeheten achterstandswijken. Deze wijken zijn om diverse redenen tijdens de sociaal – economische ontwikkeling van het eiland achter geraakt. De wijze waarop armoede zich in deze wijken manifesteert is homogeen te noemen:

- bouwvallige woningen;
- achterstallige wijk infrastructuur;
- weinig voorzieningen (winkels, artspraktijken, scholen, recreatiecentra, openbaar vervoer, sociale instellingen e.d.);
- onveilige omgeving;
- weinig betrokkenheid van de buurtbewoners (geen leiderschap, geen organisatie, geen activiteiten).

In 2000 is een begin gemaakt aan de fysieke opbouw van 12 risicowijken door Reda Sosial.

De inkomensfactor als alom bekende armoede indicator speelt dus ook op Curaçao belangrijke rol in de armoede problematiek. Volgens CBS cijfers per 2001 heeft 25% van de totale populatie in de leeftijdscategorie ouder dan 15 jaar geen inkomen, 16% verdient minder dan ANG 500 per maand, terwijl 33% van minder dan ANG 1000 per maand moet rondkomen.

Bovenstaande verdeling is ontstaan door de werkloosheid. Deze bestaat per 2001 uit 52% van de totale bevolking van Curaçao. Het is niet zo dat in de armste wijken de hoogste percentages aan werklozen voorkomen. De werkloosheid op Curaçao is duidelijk gerelateerd aan geslacht en opleiding. Er zijn meer werkzoekende vrouwen dan mannen en de helft van de werklozen hebben geen diploma.

	Geen inkomen	Werkloos	Jeugd werkloos- heid	Vrouw hoofd HH	Migrant	Drop-out 15-24
	34933	7502	1737	17078	21766	2702
<i>Absolute cijfers Census 2001 Curaçao</i>						

	Totale populatie absoluut	werkloosheid %	jeugdwerkloosheid %
Berg Altena	3135	22	35
Kanga -Dein	1998	20	34
Koraal Specht	2812	22	29
Otrobanda	1514	22	39
Paradijs	1584	23	36
Rooi Santu	2410	17	40
Rosendaal	1666	25	50
Seru Fortuna	2640	36	55
Seru grandi	1286	22	36
Soto	1906	27	47
Souax	3350	22	38
Wishi	1899	21	37
<i>CBS gegevens risicowijken Curaçao per 2001</i>			

Zorg en Welzijn

- Het CBS budgetonderzoek 2004 geeft een relatie aan tussen inkomen en gezondheidsbeleving. 89 % van huishoudens met een laag inkomen (<ANG 1700 per maand) geven een redelijke tot slechte gezondheid aan. 8% van de bevolking heeft geen toegang tot medische voorzieningen omdat ze niet verzekerd zijn. De behoefte aan medische voorzieningen onder deze laaginkomensgroep is dusdanig gevarieerd dat het niet de zorgaanbieders niet direct opvalt. Deze groep niet verzekerden is vrijwel anoniem voor de zorgaanbieders.
- De identificeerbare zorgbehoevende groepen op Curaçao zijn bejaarden, gehandicapten, zieken en drugsverslaafden. Volgens het CBS bestaat de bevolking van Curaçao per januari 2001 uit 11% bejaarden en 9% gehandicapten waarvan 44% bejaard. Bejaarden en gehandicapten zijn niet alleen door hun fysieke en geestelijke gesteldheid kwetsbaar, maar ook door de beperkte financiële middelen waarover zij beschikken om in hun welzijn te kunnen voorzien. 65% van de bejaarden op Curaçao ontvangt minder dan ANG 1000 per maand. Van de gehandicapten op Curaçao is 80% werkloos c.q. economisch non – actief.
Beide groepen worden door verschillende NGO's tegen een lage contributie overdag opgevangen, waardoor een groot gedeelte van de lasten wegvallen. Het is onbekend hoeveel mensen uit de doelgroepen bereikt worden met de hulp die door NGO's worden aangeboden. Wat wel bekend is, is dat de middelen van de NGO's niet verder strekken dan de inspanningen van deze NGO's om fondsen aan te trekken voor het onontbeerlijke bestaan van hun doelgroepen.
- De meest voorkomende ziektes op het eiland zijn hoge bloeddruk, diabetes, glaucoom, astma/bronchitis, hartklachten en nierklachten. Volgens CBS cijfers lijdt per januari 2001 16% van de bevolking aan deze ziektes.

- Het totaal aantal verslaafden op het eiland is niet precies bekend gezien het grote aantal onzichtbare gebruikers. Volgens Fundashon Maneho di Adikshon waren er in 1999 1.500 chronische verslaafden.

Vorming en Educatie

- Uit internationale studies is gebleken dat er geen sprake is van gelijke onderwijskansen voor jongeren vanwege verschillen in sociale afkomst. Een belangrijk deel van de schoolgaande jongeren op Curaçao is afkomstig uit huishoudens met weinig gunstig financieel en opleidingsklimaat. Het percentage kinderen uit huishoudens met een bruto – inkomen van < ANG 1000 per maand is op Curaçao 20%.
- Pro Alfa (NGO actief op het gebied van alfabetisering) schat in dat meer dan 20% van de bevolking niet beschikt over lees- en schrijfvaardigheden van een behoorlijk niveau.
- Het percentage huishoudens waarvan het hoofd maximaal een lagere schoolopleiding heeft afgerond, is op Curaçao 21%. Slechts 18% van de Curaçaose bevolking voltooide een middelbare schoolopleiding (MBO, HAVO, 4^e VWO). Volgens een onderzoek uitgevoerd door Reda Sosial in 1999 is deze situatie in de arme wijken aanzienlijk slechter. Iets minder dan de helft van de leerplichtigen in deze wijken hebben de basisschool niet afgemaakt.
- De sociale werkelijkheid is dat 39% van de huishoudens op Curaçao een vrouw aan het hoofd heeft staan. Een groot aantal jongeren dat de school niet afrondt, is afkomstig uit éénoudergezinnen. De ironie is dat tienerzwangerschap vaak een van de oorzaken van schoolverlaat is. In 2001 waren 7% van alle meisjes tussen de 15 – 19 jaar zwanger.
- Vroegtijdige schoolverlaters is een probleem die al jaren aan de gang is. Het percentage schoolverlaters bedraagt volgens CBS 2001 46% van de Curaçaose bevolking in de leeftijdscategorie 15-24 jaar. De belangrijkste oorzaak van de slechte schoolresultaten is volgens onderwijzers te wijten aan stimuli van de ouders om hun best te doen op school. Naast ouderparticipatie is gebrek aan toekomstperspectief op het eiland ook ontmoedigend voor de jongeren.

4.3 Situatie op Saba

Volgens recente Census-gegevens telt Saba momenteel 1595 inwoners, waarvan ongeveer 350 mensen verbonden zijn aan de Medische Universiteit.

Armoede:

- Saba kent op het eerste gezicht weinig materiële armoede. Toch wordt in gesprekken wel duidelijk dat men in de meeste huishoudens meerdere banen heeft teneinde de eindjes aan elkaar te knopen. Het hebben van dubbele banen gaat ten koste van de opvoeding van de kinderen (zie verderop). Werklozen krijgen geen ondersteuning, maar worden aan het werk gesteld bij Publieke Werken. Er zijn overigens wel plannen om een soort sociale werkplaats op te zetten, meer voor andere doelgroepen.
- Het levensonderhoud in het algemeen is duur, vanwege het feit dat alles geïmporteerd moet worden en het eiland zelf weinig voortbrengt wat verhandeld kan worden.
- Grond- en huizenprijzen worden beïnvloed door factoren van buitenaf: de studenten van de Medische Universiteit zorgen dat de huurprijzen sterk omhoog gaan en de komst van investeerders uit bijv. Amerika of Nederland maakt dat grondprijzen in no time verdubbeld zijn. Een bijkomend aspect is, dat de Sabaanse overheid weinig grond bezit op Saba, waardoor de mogelijkheden voor sociale woningbouw beperkt zijn.

- Ook zijn er mensen die via hun familie een huis bezitten (erfenis bijv.), maar zelf de financiën niet hebben om het goed te onderhouden of op te knappen. Met name oudere bewoners zouden moeite hebben met het onderhoud van hun huis, omdat dat vroeger een kwestie was van een vriendendienst, maar tegenwoordig niet meer als zodanig geregeld kan worden (ook alweer doordat men geen tijd meer heeft om voor anderen iets te doen).

	Geen inkomen	uitkering	werkloos	Jeugdwlh.	Vrouw hoofd HH	Migrant	Analfabetisme	Drop-out 15-24
Zions Hill			8,2%	26,7%	16,2%	39,2%	4,3%	7,7%
St. Johns			7,6%	16,7%	25%	38,2%	6,0%	26,3%
The Bottom			5,2%	22,2%	43,9%	37,7%	2,7%	17,6%
Windward Side			4,9%	10,5%	31,6%	45%	2,2%	31,6%
Saba	14%	1,2%	6,1%	18,6%	31,7%	40,3%	3,3%	22,1%
(CBS 2001/'Social development en Poverty Related Issues' Reda								

Zorg & Welzijn:

- Een gevolg van de kleinschaligheid is onder andere dat het onmogelijk is om alle medische specialismen op Saba vertegenwoordigd te hebben, daarvoor zijn er eenvoudigweg te weinig patiënten. Dat betekent echter wel, dat als men een bepaalde specialist wil/moet consulteren, men aangewezen is op andere (ei)landen met alle consequenties van dien qua tijd, reizen, kosten, etc. Hetzelfde geldt voor de aanwezige voorzieningen en de (para-)medische zorg op het eiland.
- Het ziekenhuis van Saba is gelegen naast het bejaardentehuis in The Bottom. Behalve de twee doktoren (huisartsen) die permanent op het eiland zitten, worden de faciliteiten ook gebruikt door bezoekende artsen van andere eilanden. Er is in principe gebrek aan alles: medicijnen, apparatuur, ruimte, artsen, zorg, etc.
- Er is geen thuiszorg of gehandicaptenzorg op Saba (er zijn officieel slechts 3 lichamelijk gehandicapten). De wijkverpleging ligt in handen van 1 (!) verpleegster, die verbonden is aan het bejaardentehuis. Zij verzorgt 42 bejaarden die nog thuis wonen.
- Op het gebied van ouderenzorg heeft men beschikking over het Old Age Home. Het huis heeft een capaciteit voor 20 bedden, waarvan er momenteel 13 bezet zijn.
- De faciliteiten van het bejaardentehuis zijn zeker niet hypermodern te noemen en men zou graag uitbreiden cq. moderniseren. Het ontbreekt aan bijvoorbeeld behandelkamers voor een dokter of fysiotherapeut en er is weinig ruimte voor recreatie/ontspanning, de oude bedden zijn te breed voor de gangen, mensen zitten te dicht op elkaar, er is geen ruimte voor dagopvang van thuiswonende senioren of voor het organiseren van activiteiten, etc. Daarnaast hebben de medewerkers van het tehuis ook behoefte aan scholing en training, maar het is soms praktisch onmogelijk om mensen voor langere tijd van het eiland te sturen om een cursus of opleiding te gaan volgen
- De grootste behoefte onder de bevolking is waarschijnlijk gelegen in sociale zorg, zoals toegang tot sociaal werk(st)ers, psychologen, jeugdwerkers, etc., terwijl de Sabaanse bevolking in hoge mate geconfronteerd wordt met bijvoorbeeld passiviteit, uitzichtloosheid, verslavingsproblemen en psycho-sociale problemen. Het leven in een kleine gemeenschap, het alcoholgebruik op het eiland (ook onder jongeren), de familieproblemen (incest, kindermishandeling, scheidingen, opvoedingsproblemen, etc.) vragen duidelijk om extra hulp op sociaal-psychologisch gebied, maar verder dan 1 sociaal werkster die bijna met pensioen gaat en een incidenteel bezoek van een psycholoog uit St. Maarten, komt men voorsnog niet.

Vorming & Educatie:

- Er zijn momenteel ca. 84 peuters (0-4 jaar), 136 kinderen (4-12 jaar) en 201 tieners (12-24 jaar) op Saba geregistreerd.
- Er zijn twee scholen: de Sacred Heart School (lagere school) en de Comprehensive School (middelbaar onderwijs tot en met Havo 3). Op het eerste gezicht lijken de onderwijsfaciliteiten hiervoor toereikend (daarbij moet wel aangetekend worden dat we nog geen beeld hebben van bijv. leermaterialen, staat van onderhoud inventaris scholen e.d., aangezien deze aspecten van het onderwijs als primaire overheidstaak worden gezien, waar de AMFO zich in principe niet mee bemoeit). Op het schoolterrein is een goed geoutilleerde overdekte gymzaal aanwezig.
- In The Bottom, tussen het ziekenhuis en het bejaardentehuis in, ligt een bibliotheek.
- Een probleem dat zich op het gebied van educatie en vorming voordoet is dat de jongeren die iets in hun mars hebben elders moeten gaan studeren en vaak niet meer terugkeren naar het eiland (braindrain), vanwege de beperkte carrièremogelijkheden en het leven op het eiland, wat als benauwend ervaren wordt. De mensen die wel op het eiland blijven zijn relatief laag opgeleid en weinig ambitieus. Professionalisering en training is voor hen nodig, maar is gezien de kleine schaal relatief duur.
- Er zijn talloze sportverenigingen en de NGO Child Focus biedt naschoolse opvang voor 80% van de schoolgaande jeugd. Tieners maken echter nauwelijks structureel gebruik van de sportfaciliteiten en de naschoolse opvang en voor drop-outs is voorsnog geen programma opgezet. Het drop-out percentage onder de totale bevolking was het hoogste op Saba: 48,8%. Daarentegen was het drop-out percentage onder de jeugd het laagste van alle eilanden. In 2006 konden er 7 tienermoeders cq. zwangere tieners geteld worden (op een totale doelgroep van 201 12-24 jarigen).
- Op Saba is het programma van de Sociale Vormingsplicht nog niet van start gegaan.
- Er zijn weinig mogelijkheden voor om- of bijscholing aanwezig op het eiland.

4.4 Situatie op St Eustatius

Op St. Eustatius wonen anno 2007 bij benadering 3300 mensen.

Armoede:

- Evenals op Saba is armoede op St. Eustatius verborgen. Mensen lopen niet te koop met armoede, dus is het aan de omgeving om signalen op te vangen. De armoede uit zich o.a. in slechte eetgewoontes, aangezien vers fruit en groente duur zijn, achterstallig onderhoud aan huizen en vereenzaming. Armoede is overigens niet gebonden aan een bepaalde wijk, maar is verspreid onder de bevolking op het hele eiland aanwezig.
- Ook St. Eustatius heeft als grootste probleem de kleinschaligheid. Er zijn weinig inkomsten voor de overheid en daarmee zijn er ook weinig middelen om voorzieningen te treffen ter ondersteuning van de kwetsbare sociale groepen. De toeristenindustrie is nauwelijks ontwikkeld. Ofschoon er een olieterminal op het eiland aanwezig is, profiteert de bevolking (te) weinig van deze industrie. Zoals op alle eilanden zijn de kosten voor levensonderhoud hoog omdat alles geïmporteerd moet worden (via St. Maarten, wat de kosten hoger maakt).
- Bijna een vijfde van de bevolking had in 2001 geen inkomen. Van de mensen die wel een inkomen genoten, had bijna 70% een inkomen uit baan of eigen onderneming, kreeg 13% een AOV uitkering en had 3% inkomen uit pensioen. Minder dan 1% had een uitkering. Het gemiddelde maandinkomen bedroeg Nafl. 2270,- (Census 2001).

- De hoogste werkloosheidspercentages komen voor in de wijken Oranjestad Noord, Golden Rock en Union. In 2007 stonden er 15 werkzoekenden ingeschreven bij Arbeidszaken.
- Bij de wijkverpleging is tenminste 1 persoon bekend die niet op een of andere manier voor ziektekosten verzekerd is.

	Geen inkomen	Uitkering	Werk loos	Jeugd-werk- loosheid	Vrouw hoofd HH	Migrant	Analfabetisme	Dropout 15-24
Oranjestad N.			10,1%	25,0%	39,4%	41,8%	4,1%	44,4%
Oranjestad Z			5,1%		36,1%	48,0%	1,8%	73,3%
Concordia			6,8%		31,8%	40,6%	2,9%	33,3%
Golden Rock			12,6%	33,3%	44,1%	25,1%	2,0%	52,4%
Jeems			7,1%		34,9%	36,4%	4,3%	62,5%
Wilton Farm			8,6%		38,3%	41,9%	2,8%	20,0%
Mansion			8,6%		36,7%	36,6%	4,3%	16,7%
Chapel Piece			10,0%		36,0%	30,4%	2,6%	-
St. Eustatius	18,0%	<1,0%	8,4%	22,1%	34,7%	38,0%	2,2%	45,9%
(CBS 2001/'Social development en Poverty Related Issues' Reda Sosial)								

Zorg & Welzijn:

- Het eiland beschikt over een ziekenhuis met aangrenzend een bejaardentehuis. Op het eiland zijn twee huisartsen en een huidarts woonachtig. Evenals op Saba is de geringe bevolkingsomvang er debet aan dat het aanbod van (para-)medische zorg beperkt is. Het loont niet de moeite voor een specialist om zich op het eiland te vestigen.
- Het bejaarden/verpleeghuis heeft een maximale capaciteit van 22 personen. Momenteel wonen 15 ouderen in het tehuis en maken 8 senioren gebruik van het dagprogramma. De ouderen op St. Eustatius kunnen overigens ook terecht bij de Chapel Piece Foundation, die een dagprogramma aanbiedt, waar max. 50 ouderen aan mee kunnen doen. De grootste behoefte die men op het gebied van ouderen heeft is aangepast vervoer.
- Er is onder de hele bevolking grote behoefte aan meer sociale zorg. Er is dringend behoefte aan een maatschappelijk werker, zowel voor de jeugd als voor volwassenen en ouderen.
- Binnenkort start de overheid i.s.m. de AVBZ een soort van sociale werkplaats voor 15 arbeidsongeschikten, waaronder ook gehandicapten. Het aantal inschrijvingen staat echter al op 25. D.m.v. kooklessen, naailessen, tuinieren, etc. probeert men deze mensen weer aan het economisch proces te laten deelnemen.

Vorming & Educatie:

- Er zijn 2 lagere scholen en 1 middelbare school die AGO, VSBO en Havo 1-3 biedt. Voor opvang kunnen de 0-4 jarigen terecht bij Buzzy Bee (100 kinderen waarvan 30 4-12 jarigen), bij Kidzway (52: 4-12 jarigen) en bij het Rode Kruis (100 12-plussers met enkele vroegrijpe jongere kinderen). Zowel Buzzy Bee als Kidzway hebben een wachtlijst.
- De scholen hebben behoefte aan een multifunctionele gymzaal. Momenteel wordt er gesport in de buitenlucht, maar rond de middaguren is het meestal te warm om in de volle zon te sporten en als het regent kan de les ook niet doorgaan.
- Hoewel het drop-out percentage was gezakt van 60% in 1992 naar 46% in 2001, ligt het nog steeds boven het gemiddelde op de Antillen. Daartegenover heeft St. Eustatius het

laagste percentage analfabetisme: 2,2%. Volgens de docenten van de Middelbare School, is er grote behoefte aan cursussen en counselingsprogramma's, zowel om de normen en waarden en houding van de jeugd te verbeteren, als ook om de opvoedingsvaardigheden van ouders naar een hoger plan te krijgen.

- Op St. Eustatius is het programma voor de Sociale Vormingsplicht twee jaar geleden opgestart en inmiddels bezig met de tweede groep (ca. 35 jongeren). De jongeren kunnen kiezen uit onderwijs in de richting van timmeren en elektrotechniek (Stichting Zagen en Schaven) dan wel horeca en verzorging (Gwendoline van Putten school). Hoewel de jongeren in eerste instantie worden aangetrokken door de vergoeding die zij ontvangen voor deelname aan het programma, blijkt in de praktijk dat (een deel van) de studenten daadwerkelijk enthousiast worden om een vak te leren.

4.5 Situatie op St Maarten

De bevolking telt inclusief illegalen naar schatting 55.000- 70.000 personen. Opvallend verschil met de overige eilanden is dat er zeer weinig 65-plussers wonen op St. Maarten (3% van de bevolking). Voorts is het vergeleken met de andere eilanden veel dichter bevolkt: er woonden in 2004 bijv. 1030 mensen op 1 km², terwijl dat op Curaçao voor 306 en op St. Eustatius voor 123 mensen gold (CBS Statistical Yearbook 2005).

Armoede:

- Tussen 1992 en 2001 had 22% van de bevolking geen inkomen. Het gemiddelde maandinkomen per huishouden was in 2003 Nafl. 3896,-. Met name de wijken Over the Bank, Dutch Quarter, Cay Bay en Middle Region zitten flink onder dit gemiddelde, maar ook wijken als Zorg en Rust, Sucker Garden, Over the Pond, Sentry Hill en Philipsburg blijven onder de 3000,- per maand.
- Volgens recente berichten van het Departement Zorg en Arbeid (17 okt 2006) zou de werkloosheid op St. Maarten niet meer dan 2% bedragen. Volgens de SVB gegevens van 2007 zijn er 24.000 mensen ingeschreven bij de SVB, waarvan 30-40% illegalen. Naar schatting is daarnaast 20 -35% van de bevolking onverzekerd, waaronder voornamelijk illegalen en mensen met een eenmansbedrijf (SVB 2007).
- St. Maarten is een eiland waar de verschillen tussen rijk en arm goed zichtbaar zijn. In tegenstelling tot Saba en St. Eustatius zijn op St. Maarten wel een aantal slechtere wijken aan te wijzen, nl. Cay Bay, Over the Bank, Over the Pond, Suckergarden, Middle Region, St. Peters, Dutch Quarter, Belvedere, met o.a. veel lage inkomens, illegalen, veel jonge gezinnen (relatief weinig ouderen), slechte sociale sector en welzijnssector, slechte infrastructuur, en criminaliteit
- De grond- en huizenprijzen op St. Maarten zijn hoog. Onder meer ten gevolge van de toeristenindustrie en de buitenlandse investeringen zijn de huizenprijzen en de huurprijzen de pan uitgerezen. In het onderzoek van Grievink (2002) klaagde ruim een kwart van de ondervraagden over te dure huisvesting.
- St. Maarten kampt met grote aantallen (ca. 40%) illegalen, waaronder ook veel kinderen. Deze groep heeft te maken met armoede, geen toegang tot het formele onderwijs en de gezondheidszorg, analfabetisme en taalproblemen en slechte huisvesting.

Kerngegevens van enkele arme wijken (zie ook tabel):

Over the Bank:

285 inwoners, 126 huishoudens met een gemiddeld maaninkomen van Nafl. 1853,-
Gemiddeld maandinkomen van werkenden Nafl. 1093,-

Gemiddelde huur: Nafl. 317,- per maand (17% inkomen).

Sucker Garden:

2207 inwoners, 857 huishoudens, met een gemiddeld maandinkomen van Nafl. 2774,-

Gemiddeld maandinkomen van werkenden: Naf. 1405,-

De gemiddelde huur bedroeg: Naf.446 per maand (19% van het inkomen)

Tabel Armere wijken	Geen inkomen	Uitkering	Werkloos	Jeugdwerkloosheid	Vrouw aan hoofd HH	Migrant	Analfabetisme	Drop-out 15-24
Over the Bank	40,0%	1,7%	12,0%	-	34,1%	70,0%	9,2%	37,0%
Sucker Garden	44,0%	1,8%	12,6%	24,6%	37,5%	56,0%	6,2%	41,3%
Dutch Quarter	46,0%	1,7%	16,5%	23,8%	32,7%	66,0%	6,2%	39,8%
Middle Region	46,0%	3,3%	20,0%	40,0%	37,2%	61,0%	6,4%	49,3%
Over the Pond	40,0%	4,0%	17,0%	35,6%	36,2%	64,0%	6,0%	25,9%
Sentry Hill	42,0%	0,4%	12,5%	21,9%	31,2%	70,0%	9,3%	43,9%
Cay Bay	44,0%	0,6%	21,0%	26,1%	30,3%	75,0%	3,0%	40,7%
St. Maarten	22,0%	1,3%	12,8%	25,3%	34,0%	59,0%	4,1%	34,0%
(CBS 2001/'Social development en Poverty Related Issues' Reda Sosial)								

Zorg & Welzijn:

- St. Maarten beschikt over een ziekenhuis en een volwaardig bejaardentehuis. Het St. Martin's Home heeft een capaciteit van 65 bedden en wordt geëxploiteerd door het Wit Gele Kruis, die ook de thuiszorg (momenteel 180 patiënten) en de babykliniek onder zich heeft.
- Volgens het CBS waren er in 2001 14 specialisten, 23 huisartsen, 20 paramedici en 5 tandartsen geregistreerd op het eiland. Sinds enkele maanden is op St. Maarten een organisatie actief op het gebied van geestelijke gezondheidszorg: The Mental Health Foundation.
- Turning Point (NGO) fungeert als opvangtehuis en behandelingscentrum voor (drugs-)verslaafden. Er wordt momenteel gewerkt aan uitbreiding van het gebouw met een vrouwenvleugel. Het instituut wordt ook gebruikt voor de begeleiding van (ex-)verslaafden van andere eilanden. Naast drugs (2%) en alcohol zijn er ook veel gokverslavingen. Ook onder de armste bevolkingslagen en onder vrouwen. In 1999 gebruikte 17% van de bevolking boven 18 jaar regelmatig alcohol, en 42 % noemde zichzelf gelegenhedsdrinker. Het geschatte absolute aantal drugsgebruikers was in 2007 ongeveer 800. Van deze mensen lijdt ongeveer 75% aan psychologische klachten en de meerderheid van de verslaafden is tussen de 20-50 jaar oud.
- Onder de bevolking is weinig sociale cohesie aanwezig. Maar 3 van de 10 bewoners is van het eiland afkomstig. De verschillende bevolkingsgroepen (zwart, wit, Indiërs, Chinezen) leven erg langs elkaar heen. Er is weinig tot geen sprake van gezamenlijke activiteiten.
- Het Crystal Home van de Multi Purpose Organisation herbergt momenteel 12 kinderen, die om verschillende redenen –buiten de schuld van het kind om- niet thuis kunnen wonen. De Ujima-Foundation heeft recent ook een opvanghuis voor kinderen geopend, maar daar betreft het opvang voor een beperkte periode voor kinderen met gedragsproblemen.
- In de omgeving van Hope Estate is men druk bezig met het ontwikkelen van sociale woningeenheden, waar zowel ouderen, OTS-tieners als mensen met lage inkomens voor in aanmerking komen.

- Tienerzwangerschappen komen op St. Maarten relatief vaak voor (10-15% van de zwangerschappen), toch is dit al een hele verbetering t.o.v. het aantal tienerzwangerschappen in de jaren '80.
- Dankzij de activiteiten van organisaties als de Women's Desk en Safe Haven is het aantal gevallen van incest en huiselijk geweld gedaald.

Vorming & Educatie:

- Er zijn 35 crèches, 18 basisscholen waarvan 1 voor speciaal onderwijs, 13 richtingen voor middelbaar onderwijs en 1 commerciële 'universiteit' (geen academische faculteiten). Omdat hiermee niet tegemoet gekomen wordt aan de onderwijsbehoeftes van de illegale kinderen worden er 10 scholen voor ongedocumenteerde kinderen (samen ongeveer 700 kinderen) "gedoogd". Ongeveer 100 kinderen ontvangt desalniettemin geen opvang en geen onderwijs.
- Op meerdere middelbare scholen worden problemen ervaren met de scholieren, in de vorm van vechtpartijen, criminaliteit, gang-vorming, spijbelen, drugsgebruik, etc. Enerzijds kan dit te maken hebben met ontoereikende school-faciliteiten, anderszijds is het gedrag van de jeugd terug te voeren naar hun opvoeding, toekomstperspectief, cultuur en andere sociale factoren.
- Het percentage drop-outs, dat in 1992 nog het hoogste op de Antillen was (53%), is teruggelopen naar 34%, waardoor het ruim onder het gemiddelde op de Antillen (43%) ligt.
- Het percentage analfabetisme is in 10 jaar gehalveerd naar 4,1% in 2001, maar is daarmee nog steeds het hoogste op de Antillen. Wijken die boven het gemiddelde zitten: Over the Bank, Sentry Hill, Middle Region, Sucker Garden, en Dutch Quarter.
- In gesprekken met verschillende stakeholders wordt de slechte mentaliteit van de jeugd vaak verklaard door het gebrek aan opvoeding thuis en de lakse houding van ouders t.o.v. het opvoeden van hun kinderen. De behoefte aan cursussen voor ouders lijkt gerechtvaardigd.

5 HET BELEID EN DE PRIORITEITEN OP DE VERSCHILLENDE EILANDEN

Op basis van de in hoofdstukken 3 en 4 gegeven onderbouwing zullen we hier nader ingaan op de beleidskeuzes en prioriteitstelling voor het jaar 2007. In de eerste plaats zullen de eerdergenoemde gedefinieerde thema's en doelgroepen nader worden toegelicht. Vervolgens zullen de prioriteiten per eiland, voor zover mogelijk in kaart worden gebracht.

Bovenstaande is tot stand gekomen op basis van onderzoek, van gesprekken met veel organisaties en instanties, eigen inzichten, gedegen kennis van de medewerkers van de realiteit en behoeften op de verschillende eilanden en de door de donor in de Kaderbrief 2007/2008 aangegeven prioriteiten. Voorop staat het "bereiken van tastbare resultaten op het gebied van duurzame sociaal maatschappelijke ontwikkeling. De nadruk dient daarbij te liggen op armoedeverlichting en maatschappijopbouw; bestrijding door het verlenen van steun aan de meest kwetsbare groepen door het vervullen van hun basisbehoeften, het verbeteren van de kwaliteit van hun leven en het versterken van hun eigen ontwikkelingscapaciteiten. Dit houdt in dat gemarginaliseerde mensen in staat moeten worden gesteld grip op hun leven en hun omgeving te versterken; en hen daarmee meer kansen bieden om binnen de samenleving te functioneren".

5.1 Thema's, doelgroepen en werkwijze in 2007

De activiteiten van NGO's ten behoeve van de beoogde doelgroepen zullen zich afspelen op de volgende terreinen: 1.) Armoedebestrijding, 2.) Zorg en Welzijn en 3.) Vorming en Educatie. Binnen deze thema's zal de aandacht met name zijn gericht op de volgende doelgroepen: a.) Jongeren, b.) Ouderen, c.) Chronisch zieken en gehandicapten en d.) (Eénpersoons)huishoudens, incl. een aantal kwetsbare groepen, zoals 1-ouder gezinnen, verlaafden, daklozen, (ex-)delinquenten en illegalen. De werkwijze zal zoveel mogelijk wijkgericht zijn, zodat er een verbetering zichtbaar wordt in de directe leefomgeving van de mensen. Hieronder gaan we nader hierop in.

5.2 De drie hoofdthema's

Op basis van de analyse van de situatie op de verschillende eilanden is besloten om de komende tijd de aandacht te richten op drie thema's.

5.2.1 Armoedebestrijding

Op de eilanden heerst veel armoede, soms heel zichtbaar, maar vaak ook verborgen. Sommige groepen aan de onderkant van de samenleving worden hierdoor hard getroffen en het belemmert hen in de meeste gevallen om als gelijkwaardig burger deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer. AMFO heeft als doel om de armoede te bestrijden en zoveel mogelijk uit te bannen. Het zal dit doen door ervoor te zorgen dat de uitgangssituatie voor de verschillende doelgroepen wordt verbeterd, waardoor zij met een duwtje in de rug in staat worden gesteld om ook zelf een verbetering in hun positie aan te brengen. Enerzijds zal het gaan om de gevolgen van de armoede te verlichten, zoals bijdragen aan maaltijdvoorzieningen (op school, meals on wheels, gaarkeuken), anderzijds zal via ondersteuning middels scholing en training de positie van deze groep worden verbeterd bij

het vinden van een (betere) baan, waardoor zij meer in staat worden gesteld aan de armoedeval te ontsnappen. De AMFO zal hiertoe nauw samenwerken met andere organisaties die dezelfde doelstelling hebben.

5.2.2. Zorg en Welzijn

Dit is een breed beleidsterrein dat in feite een groot gedeelte van het maatschappelijke middenveld bestrijkt. Het beleid van AMFO dient complementair te zijn aan wat reeds gebeurt of dient te gebeuren door de overheid op de verschillende eilanden. Zo zal AMFO geen gezondheidszorg financieren, aangezien dat een taak is van de landsoverheid en eilandgebieden, alsmede van de private zorgverzekeraars. Wel kan AMFO de zorg financieren, die in veel gevallen in het verlengde hiervan ligt, maar desalniettemin als verantwoordelijkheid van privépersonen of zorginstellingen wordt gezien. Dus geen cure, maar wel care.

Van belang is de maatschappijopbouw waarbij er een maatschappelijk netwerk wordt opgebouwd rond individuen die buiten de boot zijn gevallen of dreigen te vallen. Via resocialisatie, reclassering en reïntegratie dient te worden bewerkstelligd dat allerlei groepen zo veel en zo normaal mogelijk kunnen deelnemen aan het maatschappelijke verkeer, waardoor zij als burger met respect en eigenwaarde ook een nuttige bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Zoals we hebben geconstateerd hierboven ontbreekt het juist aan veel instellingen, maar ook aan goede programma's en activiteiten. Hierop zal de komende tijd met name de aandacht zijn gericht.

5.2.3 Vorming en Educatie

Om de mensen in staat te stellen om zelf verbetering aan te brengen in hun situatie is scholing van wezenlijk belang. Om die reden heeft AMFO besloten om de Vorming en Educatie als derde pijler toe te voegen aan het toekenningbeleid. Hierbij valt te denken aan cursussen, trainingen en leerwerktrajecten op allerlei terreinen. Uiteraard zal AMFO niet de rol van de overheid overnemen en dus niet treden in het reguliere onderwijs, aangezien dat een primaire overheidstaak is. Ook zal wat het tweedekansonderwijs betreft gekeken worden naar wat er al gebeurt in het kader van de sociale vormingsplicht voor jongeren tot 24 jaar.

5.3 De verschillende doelgroepen

Het is van belang om binnen het thematische beleid ook te werken met bepaalde doelgroepen. Het gaat per slot van rekening om de mens. Zoals hierboven duidelijk is geworden hebben bepaalde groepen van de bevolking te maken met een sociale achterstand en uitsluiting. Daarom wil AMFO ervoor zorgen dat de komende tijd voor deze groepen initiatieven worden opgezet die een duidelijke verbetering in hun situatie tot stand brengt en (verdere) marginalisering voorkomt. Het vaststellen van de doelgroepen is een dynamisch proces: indien in de toekomst blijkt dat de AMFO bepaalde doelgroepen nog niet heeft benoemd, zal dit alsnog gebeuren. Voor alle duidelijkheid dient nogmaals te worden vermeld dat AMFO geen directe steun aan natuurlijke personen zal verstrekken, maar alleen projecten van NGO's zal financieren die zijn gericht op de verschillende doelgroepen.

5.3.1 Jeugd en jongeren

In de Kaderbrief 2007/2008 wordt deze groep met nadruk bij naam genoemd als zijnde prioritair voor de komende periode. Het betreft een ruime groep van 0-24 jaar, die op te splitsen is in verschillende subgroepen, afhankelijk van de sociale problematiek waarmee zij te maken hebben. Hierbij valt te denken aan tienermoeders, ots-kinderen, drop outs, (ex-)jeugddelinquenten, risico- en hangjongeren, slachtoffers van kindermishandeling, illegale kinderen, enz. Ook afhankelijk van deze problematiek zullen projecten worden ondersteund die de maatschappelijke positie van deze jongeren moet verbeteren. Naast de jongeren die te maken hebben met specifieke problemen gaat het met een grote groep jongeren uiteraard wel goed. Ook voor deze groep zal de AMFO projecten financieren, mede om er voor te zorgen dat zij niet in een van de kwetsbare groepen terecht zullen komen. Te denken valt hierbij aan initiatieven als naschoolse activiteiten en sportprojecten.

5.3.2 Ouderen

Met ouderen wordt bedoeld de groep van 60 jaar en ouder, hetgeen samenvalt met de pensioengerechtigde leeftijd. Zoals we hierboven hebben gezien zijn de ouderen een groeiende groep, voor wie echter weinig specifieke voorzieningen aanwezig zijn. Door de maatschappelijke ontwikkelingen als een betere gezondheidszorg, vergrijzing, sterk gestegen kosten van levensonderhoud, een sterke individualisering en kinderen die vanwege drukke banen geen tijd meer voor hen hebben, wordt deze groep niet alleen ouder, maar krijgt ook steeds meer te maken met vereenzaming en sociale uitsluiting. Dit geldt voor de groep thuiswonende ouderen, maar ook voor de groter wordende groep die in een instelling of dagopvang verblijft.

5.3.3 Chronisch zieken en gehandicapten

Deze groep is in feite op te delen in drie grote subgroepen: chronisch zieken, gehandicapten en mensen met psychische problematiek. Juist op dit laatste punt gebeurt te weinig op de verschillende eilanden, hetgeen te maken heeft met een groot gebrek aan specifiek geschoold personeel en voldoende aantallen psychiaters en psychologen, hetgeen vooral op de bovenwinden duidelijk merkbaar is.

Ook voor de verschillende groepen gehandicapten zijn de mogelijkheden beperkt. Er is slechts beperkt sprake van integratie, hetgeen mede wordt bepaald door de gebrekkige situatie op het gebied van toegankelijkheid van de openbare ruimte en het gebrek aan goede voorzieningen. Ook speelt de negatieve beeldvorming over deze groep een belangrijke rol, waardoor nog weinig zichtbaar wordt waartoe deze groep wel in staat is. Daarnaast is slechts in beperkte mate aangepast werk mogelijk, waardoor een groot gedeelte noodgedwongen thuis of in een instelling zit en moet rondkomen van beperkte middelen. Vaak is het gezin of de familie belast met de zorg voor deze personen, hetgeen ook specifieke problemen met zich meebrengt, vooral bij het gebrek aan geschikte crisisopvang en respijtzorg. Als ook de meerkosten van de beperking voor hulpmiddelen en medicijnen in ogenschouw wordt genomen, wordt duidelijk dat de financiële positie van een groot gedeelte van deze groep uiterst precair is, waardoor zij vaak tot de armste bevolkingsgroepen behoren.

Onder de chronisch zieken vallen mensen met verschillende ziektebeelden zoals diabetes, astma, kanker, Hiv/Aids, die hen in meer of mindere mate beperken in hun dagelijks functioneren. In sommige gevallen betekent dit ook het verlies van werk en daarmee inkomen, hetgeen bijdraagt aan maatschappelijke uitsluiting. Ook hier geldt dat vaak goede

zorg en opvang ontbreekt, waardoor op dat punt op de verschillende eilanden veel te verbeteren valt.

Onder dit thema vallen ook mensen met obesitas. Obesitas komt niet altijd, maar in vele gevallen voort uit onwetendheid over gezonde voedingsgewoonten en het gebrek aan middelen om de vaak duurder gezonde producten aan te schaffen. Ook zaken als gezonde voeding en meer bewegen vallen onder dit thema, om zo verbetering te kunnen brengen in de gezondheidssituatie van een groot gedeelte van de bevolking.

5.3.4 (Eénpersoons-)huishoudens, inclusief een aantal kwetsbare groepen

Ook deze groep is een verzamelnaam voor verschillende subgroepen. Hieronder vallen bijv. de eenoudergezinnen, maar ook de grote gezinnen met 5 kinderen of meer die vaak beide door hun lage inkomen of hoge kosten te maken hebben met een achterstandssituatie. Ook pleeggezinnen vallen onder deze groep, indien die hierdoor te maken krijgen met een achterstandssituatie. Deze gezinnen hebben ook vaak behoefte aan opvoedingsondersteuning, wat tevens de jeugd en jongeren uit deze gezinnen ten goede zal komen.

Verder vallen onder deze groep verschillende kwetsbare groepen die behoren tot de risicogroepen of sociaal zwakkeren en die daardoor steun verdienen om een verbetering in hun positie te bewerkstelligen. De groep dak- en thuislozen verschilt sterk per eiland, waarbij dit relatief meer voorkomt op Curaçao en St. Maarten.

Verslaafden zijn op alle eilanden te vinden, hoewel er wel verschil in accenten is. Onder deze groepen vallen niet alleen de drugsverslaafden maar ook alcoholisten en gokverslaafden.

De groep illegalen neemt nog steeds toe, hoewel er de laatste tijd wel meer en betere controles plaatsvinden. Vooral op St. Maarten en in mindere mate op Curaçao is dit een grote groep, met een heel eigen problematiek. Zij hebben vaak niet alleen de laagst betaalde banen, maar zij kiezen er vaak ook nog eens voor om een groot gedeelte van hun inkomen terug te sturen naar het land van herkomst, enerzijds voor hun familie, anderzijds voor hun eigen oude dag, omdat zij soms weer terugmigreren. Hierdoor investeren zij nauwelijks in hun situatie op de eilanden van de Nederlandse Antillen, hetgeen vooral tot uiting komt in hun vaak zeer slechte behuizing en gebrekkig onderwijs aan hun kinderen. Hoewel zeker rekening gehouden moet worden met specifieke inkomensituaties en de eigen verantwoordelijkheid is dit duidelijk een groep waar rekening mee gehouden moet worden als we het hebben over maatschappijbouw.

Er zijn veel mensen die door een grote schuld, vaak ook bij woekeraars, in een uitzichtloze positie zijn geraakt. Schuldsanering en budgetteringscursussen kunnen deze groep helpen om weer op eigen benen te leren staan.

Voor de (ex-)delinquenten is weinig begeleiding bij hun terugkeer in de maatschappij en is werk vaak moeilijk te vinden. Door hun slechte positie vervalt een groot gedeelte onnodig en ongewild terug in het oude gedrag en is het percentage recidivisten enorm.

Ook voor slachtoffers van geweld en huiselijk geweld is vaak weinig hulp beschikbaar. Zo is er weinig opvang en (psychologische) begeleiding voorhanden voor deze groep en worden zij vaak geconfronteerd met de daders van de geweldpleging. Het is duidelijk dat hierin verbetering dient te komen.

Verder zijn er nog andere, kleinere groepen die kunnen worden geïdentificeerd. Bijv. ook de groep van ex-prostituees heeft te maken met veel discriminatie en sociale uitsluiting. Dit wordt nog eens versterkt doordat een groot aantal van hen van buiten de Antillen komt. Ook is in sommige gevallen hierbij sprake van vrouwenhandel. Andere groepen zullen de komende tijd nog verder in kaart worden gebracht.

5.3.5 Schematisch overzicht doelgroepen en mogelijke projecten

Ter verheldering worden in onderstaand overzicht op pagina 35 een aantal activiteiten opgesomd die mogelijk voor financiering door AMFO in aanmerking komen, uitgaande van de verschillende doelgroepen. Uiteraard is deze lijst niet uitputtend. De groep algehele bevolking wordt ook genoemd omdat met name voorlichting- en beeldvormingprojecten voor iedereen van belang zijn.

5.4 Integrale wijkaanpak

Zoals u in de afgelopen hoofdstukken heeft kunnen lezen zijn er flarden aan informatie beschikbaar inzake de problematieken op de verschillende eilandgebieden. Een van de doelstellingen van de AMFO voor het jaar 2007 is om de problematieken per wijk/zone op alle eilanden nauwkeurig in kaart te kunnen brengen. Er zijn vele zaken besproken in bovenstaande tekst, maar deze informatie is verre van compleet. De AMFO streeft met haar wijkgerichte, kleinschalige aanpak niet alleen naar programmafinanciering. Tevens wil zij alle wijken/zones met de verschillende problematieken in kaart hebben gebracht. Alleen op deze wijze kunnen wij gericht armoede bestrijden en duurzame sociaal maatschappelijke ontwikkeling gaan bevorderen. De wijkgerichte aanpak leent zich hier uitstekend voor. Hiervoor is reeds een plan van aanpak opgesteld, maar het vergt enige tijd, voordat wij nauwkeurige uitspraken kunnen doen over alle wijken op de verschillende eilanden. De Kaderbrief 2007/2008 is uiteraard leidend. Wij verwachten gaandeweg dit jaar dat wij onderbouwd andere prioritaire doelgroepen zullen bijvoegen.

	Thema's en doelgroepen met voorbeeldactiviteiten				
		Armoede	Zorg&Welzijn	Vorming&Educatie	
A	Algehele bevolking	volkstuintprojecten(voor verkoop en zelf eten)	activiteiten ter bevordering van sociale cohesie sport recreatie	Budgetteringscursussen Preventieprojecten(bijv roken, voeding etc) beeldvormingsprojecten bijv gehandicapten	
B	Ouderen 60+	tafeltje-dekje huisrenovatie volkstuintprojecten(voor verkoop en zelf eten)	dagopvang thuiszorg bezoekprogramma's activiteiten	Computercursus zelfredzaamheid voorlichtingsite/bijeenkomsten ouderenblad	
C	Zieken en Gehandicapten <i>lichamelijk gehandicapt</i> <i>verstandelijk gehandicapt</i> <i>meervoudig/zintuigelijk</i> <i>Chronisch zieken (bijv diabetes etc)</i> <i>HIV-Aids</i> <i>obesitas</i>	sociale werkplaats aanschaf hulpmiddelen (bijv rolstoel, bijv geen trappen e.d.) huisrenovatie volkstuintprojecten(voor verkoop en zelf eten)	Toegankelijkheidsprojecten Dagbesteding kleinschalige woonvoorziening zelfhulpgroepen/lotgenotencontact	deskundigheidsbevordering ziektebeelden zelfredzaamheidstrajecten reintegratiecursussen	
D	(Eenpersoons)huishoudens <i>1-oudergezin</i> <i>grote gezinnen</i> <i>pleeggezinnen</i> <i>Schuldenaars</i> <i>Verslaafden</i> <i>daklozen</i> <i>(ex)delinquenten</i> <i>slachtoffers (huiselijk) geweld</i> <i>Illegalen*</i>	Voedselprojecten/gaarkeuken kledingprojecten(uitdeel) huisrenovatie volkstuintprojecten(voor verkoop en zelf eten) schuldsanering	ondersteuningsgroepen alleenstaande ouders opvang(shelter, 24 uren) halfway houses zelfhulpgroepen (AA)	opvoedingsondersteuning cursus pleegouderschap undocumented schools deskundigheidsbevordering voorlichting&informatie bijv toneelstukken scholingscursussen stageprojecten budgetteringscursussen	
E	Jeugd <i>tienermoeders</i> <i>ots-kids</i> <i>(ex)jeugd delinquenten</i> <i>drop-outs</i> <i>Hangjongeren/risicjongeren</i> <i>Schuldenaars</i> <i>Verslaafden</i> <i>daklozen</i> <i>slachtoffers (huiselijk) geweld</i> <i>Illegalen*</i>	aanschaf schooluniformen voedselprojecten(maaltijden) huisrenovatie volkstuintprojecten(voor verkoop en zelf eten) schuldsanering	crisisopvang tehuizen zomerkampen naschoolse opvang sportactiviteiten speeltuinen opvang(shelter, 24 uren) halfway houses zelfhulpgroepen (AA)	deskundigheidsbevordering(jeugdleiders) reintegratiecursussen(jeugd delinquenten+verslaafden) seksuele voorlichting budgetteringscursus bibliotheek undocumented schools deskundigheidsbevordering voorlichting&informatie bijv toneelstukken scholingscursussen stageprojecten onderwijs in muzikale vorming voor achterstandsjongeren	
	*Het gaat dan uitsluitend om schrijnende situaties. Illegaliteit is met name een probleem op St Maarten.				

6 CONTACTEN MET ANDERE STAKEHOLDERS

In het jaar 2007 zal worden aangestuurd op de samenwerking met andere fondsen. Hiervoor zijn de eerste contacten al gelegd. Te denken valt aan: (U)SONA, Cordaid, Prins Bernardfonds, Oranjefonds, Samenwerkende fondsen Nederlandse Antillen en Aruba. Onderlinge afstemming en samenwerking zal de effectiviteit van de verschillende fondsen ten goede komen. Een voorbeeld van deze samenwerking zou medefinanciering van projecten kunnen zijn. Een uitwerking van beleid hieromtrent wordt op dit moment verder uitgewerkt. Op dit moment kan echter al worden vastgesteld dat de onderlinge samenwerking tussen fondsen op de Nederlandse Antillen minimaal is. De AMFO wil hierin een voortrekkersrol en een voorbeeldfunctie vervullen.

Op termijn zal een nevendoelestelling tevens worden om de inkomsten van de AMFO zelf te diversificeren door het aantrekken van meerdere Donoren.

Ten aanzien van de eilandelijke overheden en de landsoverheid willen wij proberen te komen tot een eventuele afstemming van beleid en prioriteiten. Hierbij willen wij wel benadrukken dat er geen doublures, maar ook geen overnames van verantwoordelijkheden van de verschillende overheden zullen plaatsvinden. Ook zullen wij inmenging van de genoemde overheden niet tolereren. Vanuit de gedachte dat meerdere partijen meer bereiken dan één zal er wel worden geprobeerd om tot een vorm van samenwerking te komen.

NAWOORD

In dit jaarprogramma zijn een groot aantal problematieken aangekaart die spelen op de verschillende eilandgebieden van de Nederlandse Antillen. Los van deze feiten is beschreven voor welke verantwoordelijke taken en verantwoordelijkheden de AMFO staat. Er is duidelijk gemaakt dat de AMFO projectmedewerkers niet alleen de NGO's zullen faciliteren bij de in te dienen projectvoorstellen, maar tevens de versnippering in dit werkveld zullen proberen tegen te gaan. Zij dienen bedachtzaam om te gaan met zaken als capaciteitsversterking van NGO's om het simpele feit dat er niet lukraak, zoals eerder gebeurde, een verspilling van middelen zal optreden door een korte termijn visie te hanteren. Deze zaken dienen te worden uitgevoerd naast de fysieke monitoring van projecten, een stuk administratie, waaronder de intake, en bepaalde toetsen ten behoeve van ingediende projectvoorstellen.

Ook dient er (intern) beleid te worden geschreven inzake onder andere de wijkaanpak, de verdere procedures, de communicatie met NGO's, een plan van aanpak en de uitvoer hiervan om meerdere onderzoeken te realiseren –misschien niet in eigen beheer, maar wel de coördinatie van deze zware klus-, zodat in de nabije toekomst de effectiviteit van onderzoeken kan worden gemeten en de praktische samenwerking met andere fondsen. Uiteraard zal de beleidsmedewerker deze zaken schriftelijk uitwerken, maar de projectmedewerkers zullen dit beleid daadwerkelijk uit gaan voeren.

Eerstgenoemde taken en verantwoordelijkheden dienen met uiterste zorg en bekwaamheid te worden uitgevoerd. Dit vergt tijd en enorm veel inspanning. In het voorwoord is aangegeven dat het aantal personeelsleden behoorlijk is teruggelopen. Concreet houdt dit in dat er nog 2 fte projectmedewerkers op Curaçao, 2,5 fte projectmedewerkers op St Maarten en 1 projectmedewerker op Bonaire werkzaam zijn in dit resterende jaar. Dit houdt dus in dat er 5,5 fte projectmedewerkers werkzaam zijn ten behoeve van honderden NGO's waarvan een groot aantal ook daadwerkelijk actief is.

De Donor dient zich te realiseren dat het niet realistisch is om te denken dat dit aantal fte voldoende zal zijn om alle zaken die zijn besproken in het jaarprogramma naar behoren uit te kunnen voeren. Hierdoor zullen bepaalde uit te voeren plannen erbij inschieten, waardoor de AMFO haar prioriteiten zal moeten stellen. Wij hebben geprobeerd de reikwijdte van alle problematieken -niet alleen van de doelgroepen, maar ook inzake de NGO's- en de noodzakelijke te ondernemen stappen aan te geven. De Donor benadrukt in de Kaderbrief 2007/2008 dat de nadruk dient te worden gelegd op duurzaamheid. Dit vereist een structurele aanpak in een werkveld dat hierop bij lange na niet is ingesteld. Het vereist van de AMFO projectmedewerkers dat zij intensief dit werkveld zullen bewerken en grote overredingskracht ten toon zullen spreiden. Dit vergt structuur en een eenduidige manier van werken.

In dit nawoord willen wij dan ook benadrukken dat de Donor zich ervan bewust dient te zijn dat de AMFO een zeer arbeidsintensieve organisatie is. Het rendement dat zal worden verkregen door in voldoende en kwalitatief hoogwaardige projectmedewerkers te investeren is onontbeerlijk om de ambities van de AMFO en de hooggespannen verwachtingen waar te kunnen maken.